

Masteroppgave

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige
universitet
Fakultet for samfunnsvitenskap og
teknologifilosofi
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Hege Ottesen

Maktdeling - kortsiktig eller langvarig konfliktløser?

En studie av holdninger mellom etniske og religiøse grupper i postkonfliktlandene Bosnia og Libanon

Masteroppgave i Statsvitenskap

Trondheim, våren 2013

Hege Ottesen

Maktdeling -kortsiktig eller langvarig konfliktløser?

En studie av holdninger mellom etniske og religiøse grupper i
postkonfliktlandene Bosnia og Libanon

Masteroppgave

Trondheim, juni 2013

Norges Tekniske og Naturvitenskapelige Universitet

SVT

Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Forord

Gjennom skrivningen av denne oppgaven har jeg hatt stor nytte av hjelpen jeg har fått fra ulike mennesker, og først og fremst ønsker jeg å takke min veileder, Tanja Ellingsen, førsteamanuensis ved NTNU, for å ha hjulpet meg med ideer, støttet meg med verdifulle kommentarer og for å få meg til å tenke nye tanker. Så vil jeg gjerne takke Ida Vågsether for god hjelp med korrektur, dine norskkunnskaper kommer meg stadig til gode.

Jeg vil også vie oppmerksomhet til klassen min som jeg har fulgt i fem år her på NTNU, som har gjort studietiden til en flott tid og masterskriving til en mye bedre prosess enn jeg kanskje hadde forventet. Og mamma og pappa – takk for god støtte og hjelp, jeg er heldig som har dere. Til slutt, Sebastian: gode råd, samtaler og refleksjoner rundt oppgaven – og alt annet – har betydd mer enn du selv vet. Takk.

Trondheim, juni, 2013

Hege Ottesen

Innhold

1.1 Innledning.....	1
1.2 Problemstilling	3
1.3 Oppgavens oppbygning.....	3
Del 2.....	5
2.1 Hvorfor er etnisk konflikthåndtering interessant å se på i seg selv?	5
2.1.1 Etnisitet og identitet.....	9
2.1.2 Etniske konflikter	10
2.2 Håndtering av etniske konflikter	11
2.2.1 Politisk maktdeling	15
2.2.2 Etnisk maktdeling	16
2.2.3 Kritikk av maktdeling	17
2.4 Etnosentrisme og etnisk nasjonalisme.....	21
Del 3. Bakgrunn	23
3.1.1 Bosnia og Herzegovina.....	23
3.1.2 Maktdeling i Bosnia.....	25
3.1.3 Libanon.....	28
3.1.4 Maktdeling i Libanon	29
4.1 Tidligere forskning	33
4.2 Oppsummering og hypoteser	34
Del 4. Metode	39
4.1 Data	39
4.1.1 Statistisk generalisering og hypotesetesting	40
4.1.2 Validitet og reliabilitet.....	40
4.2 Avhengige variabler og logistisk regresjon.....	41
4.2.1 Krysstabeller	44
4.3 Uavhengige variabler	44
4.4 Noen metodologiske utfordringer	45
4.4.1 Utvalgsstørrelsen og missing data	45
4.4.2 Bruk av to ulike datasett	46
Del 5. Analyse	47
5.1. Deskriptiv statistikk.....	47
5.1.1 Regresjon og analyse	49

Del 7	61
7.1 Oppsummering og konklusjon	61
8.0 Litteraturliste	67
Appendix	72

Figurer

Figur 1: Trender i konflikt etter type.....	6
Figur 2: Etnisk komposisjon i Bosnia før og etter krigen	25
Figur 3: Etnisk fordeling i Libanon fra 1932 og 1985 – før og etter Taif –avtalen.	30

Tabeller

Tabell 1:Pågående etniske borgerkriger, 1990-2003.....	8
Tabell 2: Eksempler på nylige maktdelingsavtaler	13
Tabell 3: Etnisk maktdeling, en oppsummering.....	20
Tabell 4: Oversikt over størrelsen på de tre største etniske grupperingene i Bosnia i 2002. ...	26
Tabell 5: Setefordeling i parlamentet	31
Tabell 6: Hypoteser	37
Tabell 7: Krysstabell for Bosnia.....	47
Tabell 8: Krysstabell for Libanon	48
Tabell 9: Holdninger til multietnisk stat	49
Tabell 10: Tillit.....	53
Tabell 11: Tillit, Libanon	55
Tabell 12: Trygghet, Bosnia.....	57
Tabell 13: Identitet, Libanon	59
Tabell 14 Hypoteser og funn.....	61

Del 1

1.1 Innledning

«To achieve peace and political stability, the diplomats and intellectuals of the world appear increasingly to rely on dividing power between the units and subunits of a state, or between communities; but the evidence that such power sharing has worked in the past is remarkably thin” (Ahuja & Varshney, 2005).

I følge Binningsbø (2013) dominerer maktdeling – gjerne forstått som det å inkludere opponerende parter i en forent regjeringskoalisjon – per i dag konfliktløsningsfeltet. Med andre ord, dette er en metode som blir forsøkt på mange land som er herjet av borgerkrig – både i form av å lette spenningene mellom etniske grupper, som for eksempel i dagens Kenya – men også for å avslutte borgerkriger slik som i Bosnia, Libanon, Burundi, Kambodsja, Nepal, Sierra Leone og Sør-Afrika (Sisk, 1995), for å nevne noen. Forfattere som Hartzell (1999); Hartzell & Hoddie (2007); Hoddie & Hartzell (2003); Walter (1997; 2002) viser til at maktdeling ofte blir sett på som den beste løsningen på etniske konflikter fordi det bidrar til å få partene til å møtes ved forhandlingsbordet, og fordi det minsker sikkerhetsdilemmaet da alle parter sikres makt.

Resultatene som har kommet ut av etnisk maktdeling har imidlertid variert og metoden har også høstet mye kritikk for å ikke klare å overkomme dype skillelinjer mellom etniske grupper. I tillegg får maktdeling kritikk for at det ikke skaper fred og demokrati, kun en midlertidig slutt på konflikten (Horowitz, 1985; Roeder & Rotchild, 2005; Spears, 2002; Seaver, 2000).

Mye av den tidligere forskningen på varighet av fred og oppblussing av konflikt i postkonfliktsamfunn har hovedsakelig fokusert på institusjoner og politiske strukturer, som for eksempel hvordan konflikten endte, fredsavtaler eller inkludering av ekskluderte grupper i maktdelingsavtaler (Binningsbø, 2013; Jarstad & Sisk, 2008; Collier, Hoeffler & Søderbom, 2008). Langt færre har imidlertid studert i hvilken grad individers holdninger påvirker spørsmålet om varig fred. Jeg mener på ingen måte at ikke institusjoner, politiske strukturer

og fredsavtaler er irrelevante eller mindre viktige for fredsforskning, men jeg argumenterer for at også holdninger mellom etniske grupper i postkonfliktsamfunn er en viktig faktor å ta i betraktning for å kunne vurdere hva vellykket maktdeling som en form for konfliktløsning virkelig er, med tanke på å hindre oppblomstring av konflikt på ny i landet/landene. I følge Hartzell (1999); Hoddie & Hartzell (2003); Walter (1997; 2002) er maktdeling blitt en vanlig måte å få partene i etniske konflikter til å møtes ved forhandlingsbordet, men mange (Jarstad, 2008; Roeder & Rothild, 2005; Horowitz, 1985; Spears, 2002; Seaver, 2000; Bieber, 2006) hevder altså at nettopp maktdeling også har skylden for at mange etniske postkonfliktsamfunn finner veien tilbake til konflikt. I denne oppgaven skal jeg se etter holdninger som kan fortelle meg om maktdeling i landene Bosnia og Libanon har bidratt til å opprettholde sterke etniske skiller og eventuelt om befolkningen i disse landene fremdeles tenker om seg i etniske termer, snarere enn i form av en overordnet nasjonal identitet. Teorier viser til at etniske identiteter hardner til under etniske konflikter og dette igjen fører ofte til etniske polariseringer (Fearon & Laitin, 2000; Wood, 2000). Etniske polariseringer på sin side har en tendens i å øke faren for konflikt (Raynal-Querol, 2002; Kaufmann, 1996) er det da så lurt å bygge opp under de etniske forskjellene ved å lage maktstrukturer langs etniske linjer?

Jeg bruker to land for å belyse dette spørsmålet – Bosnia og Libanon – som blir kategorisert som henholdsvis vellykket og mislykket maktdeling. Bosnia blir kategorisert som vellykket fordi det ikke har oppstått ny konflikt etter maktdelingsavtalen, mens i Libanon blusset borgerkrigen opp igjen (Lemarchand, 2006; Zahar, 2005; Seaver, 2000). Jeg kommer ikke til å gjøre noen sammenlikning da jeg ikke har noen felles datasett for begge landene, men jeg kommer til å bruke de som eksempler på to land hvor maktdeling har blitt innført i håp om å opprette langvarig fred i landet, men hvor etniske eller religiøse skillelinjer fremdeles er tydelig både målt ved hjelp av befolkningens holdninger til hverandre og til nasjonalstaten som sådan i disse landene.

I oppgaven presenteres først en oversikt over relevant teori. Deretter kommer et innblikk i historien til Bosnia og Libanon hvorpå maktdelingsavtalene i hvert av landene blir introdusert. På bakgrunn av dette og tidligere forskning reiser jeg fire hypoteser som jeg besvarer gjennom bruk av statistisk analyse, teori, tidligere forskning og historisk kontekst.

1.2 Problemstilling

I denne oppgaven skal jeg måle holdningene til ulike etniske grupperinger i etniske postkonfliktsamfunn som har innført maktdeling som fredsmekanisme. Flere forskningsartikler ser ut til å se bort i fra hvordan holdninger kan være en måte å måle risiko for oppblussing av konflikt. I denne oppgaven skal jeg se på holdningene mellom de største etniske gruppene i Bosnia og Libanon og ut i fra det se om jeg kan dra noen antydninger til hvorvidt risikoen for oppblussing av konflikt er til stede eller ikke. Problemstillingen min blir: *har etnisk maktdeling bidratt til økt toleranse og forståelse på tvers av de etniske grupperingene i landet?*

1.3 Oppgavens oppbygning

Det neste kapittelet blir det presentert en oversikt relevant litteratur. Først kommer definisjoner av noen nøkkelbegreper som etnisitet, etniske skillelinjer og etnisk konflikt. Etter dette kommer en oversikt over måter å håndtere konflikter med dype etniske skillelinjer med spesielt fokus på maktdeling. Jeg ser både på politisk og etniske maktdeling og kritikken de har fått.

Del 3 gir et kort historisk overblikk av Bosnia og Libanon med egne avsnitt som beskriver maktdelingsavtalene som ble innført i begge land.

Videre, i del 4, gir oppgaven et innblikk i tidligere forskning som er gjort på maktdeling i begge land for så å komme med oppsummering og hypoteser.

I del 5 blir forskningsdesign for oppgaven og variabler som blir brukes i analysen presentert. Del 6 er resultatene og analysen satt sammen. Analysen av både Bosnia og Libanon er gjort på bakgrunn av historikk, tidligere forskning, regresjon og krysstabeller. Den konkluderende delen av oppgaven, del 7, oppsummerer hovedfunnene fra analysen og skisserer ut noen generelle trekk som oppgaven har resultert i.

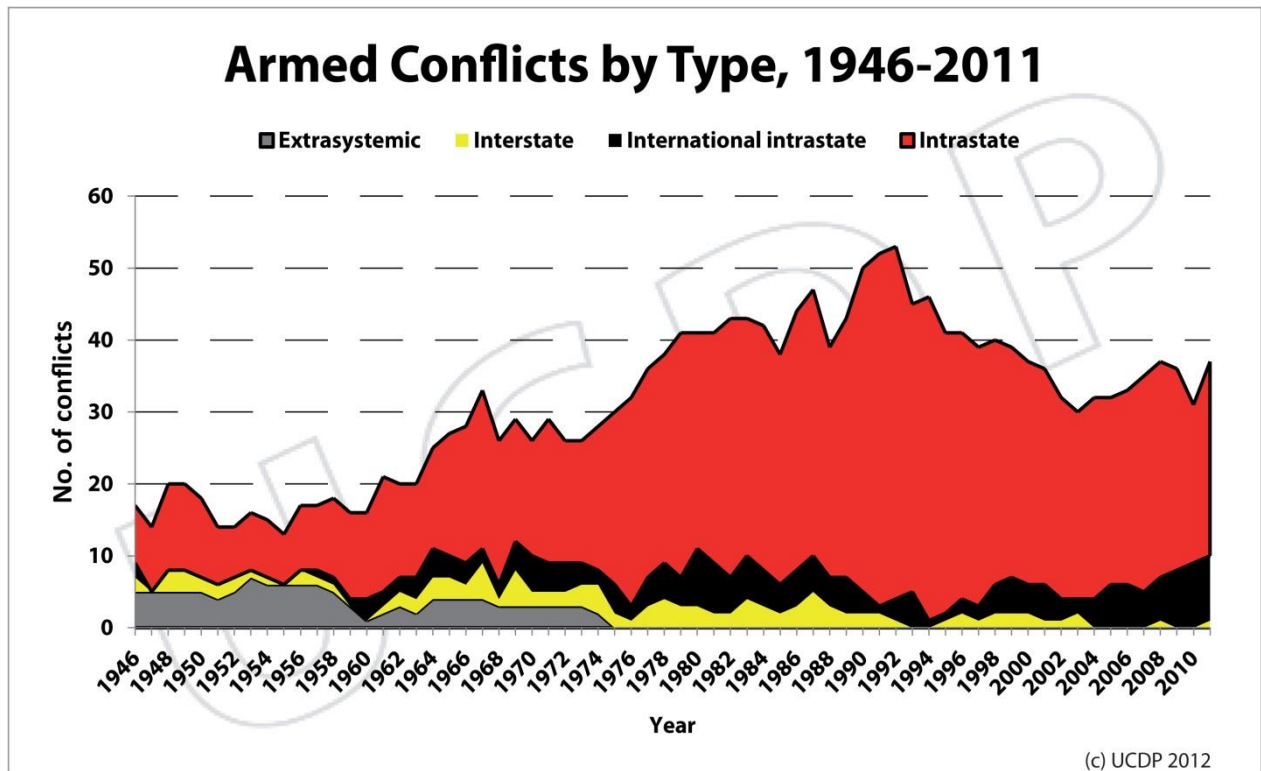
Del 2.

Jeg skal nå presentere relevant teori på feltet. Først presenteres en forklaring hvorfor det er viktig å se på etnisk konflikthåndtering.

2.1 Hvorfor er etnisk konflikthåndtering interessant å se på i seg selv?

Siden den kalde krigens slutt har man sett en markant fremvekst av etnisk nasjonalisme i verden (Guelke, 2010:1 – 3). Generelt har det vært en nedgang av politiske bevegelser som baserer seg på klassekamp: kollapsen av kommunismen i Øst-Europa og oppløsningen av Sovjetunionen slo fast at kommunismens tid var over mens kapitalismen hadde seiret. Mangelen på troverdighet og engasjement for å kjempe mot klasseskiller åpnet døren for andre agendaer, som for eksempel identitet, noe som innebar både kjønn og etnisitet. Den sistnevnte har vært såpass fremtredende i perioden etter den kalde krigen at Kofi Annan ga den navnet «the age of identity» (Ibid, 2010: 1 – 3). Fearon and Laitin (2003) viser til at det har vært 58 etniske borgerkriger mellom 1945 og 1999, noe som tilsier 51 prosent av det totale antallet borgerkriger. Videre finner Nicholas Sambanis (2001) at av 125 borgerkriger fra 1960 til 1997 ble 80 klassifisert som etniske kriger. Begge disse periodene inkluderer den kalde krigen. I tabellen under presenteres en oversikt over hvor mange konflikter som har vært pågående fra 1946 til 2010, hvorpå det røde feltet markerer hvor mange borgerkriger som har pågått i denne perioden.

Figur 1: Trender i konflikt etter type

En generell trend i borgerkriger er at de ofte varer lenger enn andre typer konflikter, at de sjelden ender med en formell forhandling og det viser seg at de ofte er fare som gjenopptakelse av konflikten (Hegre, 2004). Disse tallene er med på å belyse at etnisitet er et høyst aktuelt tema å diskutere når det kommer til studier av fred og konflikt.

Når man kaller en konflikt for «etnisk» så er det fordi mye tyder på at det er en signifikant forskjell mellom denne type konflikter og andre typer konflikter. Etniske kriger kan få en vanskeligere postkonfliktperiode da gruppene blir nødt til å forholde seg til hverandre i etterkant, kanskje mens fiendebildene er som sterkest. Dette gjør at fredsprosessen kan bli lang og vanskelig da gruppene som tidligere har drept hverandre nå må leve side om side (Horowitz, 1985; Kaufmann, 1996). Det har blitt sagt at den særegne naturen i etniske konflikter er med på å påvirke motiver for konflikt, sannsynlighet for igangsetting av konflikt, intensiteten på konflikten, varighet og løsning. Det blir hevdet at etniske konflikter tenderer mot å være mer intense, at de er lenger og at de er vanskeligere å løse enn andre typer konflikter (Ellingsen, 2000; Sambanis, 2001; Toft, 2001; Fortna, 2004). Til forskjell fra mellomstatlige kriger så er det ytterst få borgerkriger som ender med fredsforhandling

(Kreutz, 2010; Walter, 2003). Mellom 1940 og 1990 ble 55 prosent av alle mellomstatlige kriger løst ved forhandlingsbordet, mens kun 20 prosent av borgerkrigene gjorde det samme. I stede endte de fleste borgerkrigene med utryddelse, forvisning eller kapitulasjon av den ene part (Walter, 2003). I konflikter som er delt langs etniske linjer er det 413 prosent større sjanse for at en ny konflikt bryter ut igjen etter en fredsperiode (Hartzell & Hoddie, 2003a). Tilbakekomsten av konflikt på Balkan, så vel som gjenopptatt vold mellom etniske grupper som Hutuer og Tutsier, tyrkere og armenere og jøder og arabere er eksempler på dette (Walter, 2004). Kreutz (2010) viser at etniske kriger har større sjanse for tilbakekomst av krig enn andre typer kriger, mens Hoddie & Hartzell (2003a) peker på at postkonfliktsamfunn som har klare etniske skillelinjer er mest utsatt for uroligheter.

Tabell 1:Pågående etniske borgerkriger, 1990-2003.

Land	Kriseområdet/gruppe
Mer enn 100 kamprelaterte døde i løpet av minst ett år	
Aserbajdsjan	Nagorno –Karabakh
Kongo	Øst
Georgia	Abkhazia
India	Assam
India	Kashmir
India	Punjab
Indonesia	Aceh
Myanmar	Karen
Myanmar	Shan
Filipinene	Mindanao
Russland	Chenchnya
Sri Lanka	Eelam
Sudan	Darfur
Sudan	Sør –Sudan
Yemen	Sør –Yemen
Mer enn 1000 kamprelaterte døde, men ikke i løpet av ett år	
Bangladesh	Chittagong Hill Tribes
Elfenbenskysten	Nord
Kroatia	Serbere
Myanmar	kachin
Senegal	Casamance
Mer enn 25 kamprelaterte døde i løpet av ett år, men færre enn 1000	
Angola	Cabinda
Komoros	Anjouan
Etiopia	Afar
Etiopia	Ogaden
Etiopia	Oromiya
Etiopia	Somaliere
Georgia	Sør –Ossetia
India	Jarkhand
India	Manipur
India	Nagaland
India	Tripura
Israel	Palestina
Moldova	Dniestr
Myanmar	Arakan
Myanmar	Kaya
Myanmar	Mon
Niger	Air and Azawad
Niger	Toubou

Papa New Guinea
Russland
Spania
Tyrkia

Bougainville
Dagestan
Baskere
Kurdistan

Kilde: Gleditsch m.fl. 2004.

2.1.1 Etnisitet og identitet

Man har klare tall på at etniske kriger er vanskeligere å løse og faren for tilbakekomst av krig er større enn ellers, og etniske kriger er av den grunn særegne. Det som derimot er en misforståelse er at mange har en forestilling om at land som er sammensatt av mange etniske grupper er mer utsatt for konflikt enn land som er relativt homogent sammensatt. Det er derfor viktig å påpeke at det finnes mange land som har flere etniske grupper som ikke opplever at landet er delt langs etniske linjer selv om det er et heterogent land, og det er heller ikke normalen at heterogene land opplever konflikt eller opprør mellom gruppene; multinasjonale land er ikke mer utsatt for konflikter enn andre land (Wimmer & Cederman, 2009; Ellingsen, 2000).

Identitet refererer til grupper som identifiserer seg selv og er identifisert av andre som en bestemt kulturell gruppe (Barth, 1969). Medlemmer av en etnisk gruppe har en felles måte å identifisere og definere gruppen på gjennom kombinasjoner av identitetsmerker som for eksempel felles forgjengere eller felles opphav, felles historie, kultur, språk, religion og hjemland. Disse fellestrekkene kan være ekte, eller antatte, og er forsterket gjennom interaksjon med andre (Bart, 1969; Gurr; 1994; Ellingsen, 2000).

Det finnes flere definisjoner på hva etnisk identitet er. Ett syn på dette er at etniske identitet er «primordialistisk», kanskje til og med fundert genetisk, og slik sett er etnisitet mer vedvarende og fundamentalt og man vil alltid ha et mye sterkere forhold til sin egen etniske gruppe enn til noen andre sosiale grupper (Geertz, 1973; Horowitz, 1985). På den andre siden kan man se på det slik at etniske identiteter ikke har noe sterkere bånd enn andre identiteter. En etnisk gruppe oppstår når det skjer en mobilisering rundt bestemte kulturelle særtrekk slik at det skapes en etnisk identitet. Denne mobiliseringen kan ofte forekomme når en politisk leder samler mennesker i den hensikt å gane politiske og materielle goder til sitt folk. Altså eksisterer det en etnisk gruppe først når medlemmene i gruppen oppfatter at de selv er en del av en etnisk gruppe med et kulturelt særpreg, og når andre oppfatter dem som en egen etnisk gruppe. På denne måten er etnisitet noe som stadig kan være i forandring, altså ikke noe som

er fundamentalt forankret i personer (Banton, 1983). Fearon and Laitin (2000) viser til etnisitet som noe som konstrueres, da det ikke i utgangspunktet er noe særegent som holder gruppene sammen, og ofte kan det være slik at mennesker ikke vil definere seg gjennom en etnisk gruppe. I land som opplever konflikt er det naturlig at innbyggerne blir tvunget til å velge side, noe som fører til at mennesker som tidligere ikke har hatt en utpreget etnisk identitetsfølelse vil utvikle dette da de søker seg mot den etniske gruppen de føler seg nærmest. Disse forholdene vil hardne utover i konflikten og på denne måten har landet utviklet store etniske skiller (Ibid, 2000).

Wood (2008) peker på tre uavhengige punkter, men som er gjensidig forsterkende mekanismer, hvor mobilisering og vold kan være med på å øke skillelinjene og polarisere lokale identiteter i en borgerkrig, da det holde seg nøytral blir vanskelig. For det første så kan lokale aktører velge side i den hensikt å tjene på lokale fortrinn; for det andre så vil sivile bli tvunget til å velge side for å få beskyttelse; og til slutt, volden i seg selv kan være med på å skape moralsk raseri og hat, noe som kan få tidligere nøytrale sivile til å velge side. Uansett om man velger side på grunn av det ene eller det andre så er disse punktene med på å skape skillelinjer og polariseringer i den lokale befolkningen (Ibid, 2008).

2.1.2 Etniske konflikter

Som alle andre konflikter så kan etniske konflikter ha mange ulike årsaker, som for eksempel politiske, sosiale, økonomiske og territorielle, men de skiller seg ut ved at partene i konflikten er organisert langs etniske linjer (Jarstad, 2001). Horowitz (1985) argumenterer for at det er vanskelig å måle etniske konflikter fordi det ligger i etniske konflikters natur å variere kraftig. Han referer til mange typer etniske konflikter fra alle verdensdelene og han peker på at etniske konflikter strekker seg på en skala mellom relativt fredelige politiske og økonomiske konflikter til etniske separatistbevegelser, militær – og geriljabevegelser og borgerkriger. Dette gjør kvantitative studier på etnisitet vanskelig da definisjonene vil variere mye. Ellingsen (2000) peker på at etniske identiteter er spesielt tilbøyelig til konflikt da det er basert på fundamentale faktorer som historie, språk og religion. Videre er det et poeng å understreke at etnisk heterogene land ikke er mer utsatt for borgerkrig i seg selv (Ellingsen, 2000; Wimmer m.fl., 2009; Gurr, 1994), det er andre grunner som trigger uroligheter. De etniske forskjellene er ikke nødvendigvis årsaken til konflikt, men når vold og opprør bygger seg opp mellom etniske grupper kan spenningen raskt eskalere til væpna konflikt om

situasjonen ikke blir håndtert på en god måte. Når konflikten har brutt ut så har de etniske gruppene hardnet og polariseringene har økt. Den etniske og religiøse bevisstheten til folk vokser til forskjell fra forhold man har til andre identiteter (Nordås, 2007). Reynal –Querol (2002) finner grunn for å si at religiøse polariseringer vil øke sannsynligheten for etniske borgerkriger. Videre sier Cederman og Girardin i sin artikkel fra 2007 at det som øker faren for en etnisk konflikt er ikke hvorvidt det finnes mange etniske grupperinger i et land eller ei, det man må se etter er de ulike gruppenes forhold til staten. Det som teller er politisk mobiliserte etniske skillelinjer. I det øyeblikket staten begynner å diskriminere en gruppe kan dette gi grobunn for misnøye og et sterkere fellesskap innad i gruppen. Stewart (2000) og Østby (2008) bruker begrepet horisontal ulikhet når det oppstår en systematisk ulikhet mellom etniske grupper i et samfunn. Dette kan sammenliknes med klasseforskjeller i et relativt etnisk homogent land. Når et samfunn har horisontal ulikhet og det oppstår misnøye og frustrasjon innad i de etniske gruppene vil særpregene til gruppene bli enda tydeligere, tilhørigheten sterkere og skillene større, noe som øker faren for protester og konflikt (Gurr, 1994; Stewart, 2002).

Etniske konflikter hardner etniske identiteter til det punktet hvor det er svært usannsynlig at det blir holdt noen form for kryss-etniske politiske appeller og enda mindre er sjansen for at noen eventuelt ville lyttet til det (Gurr, 1994; Kaufmann, 1996). Når de etniske identitetene har hardnet og blitt politiserte danner dette et sikkerhetsdilemma som intensifiserer vold, motiverer til etnisk rensing og gjør det generelt vanskelig å roe konflikten ned (Kaufman, 1996). Videre hevder Kaufmann (1996) at den eneste løsningen på etniske konflikter er separasjon av partene, men dette er det stor uenighet om.

Nå har vi sett hvordan etniske konflikter kan være kompliserte, omfattende og med lang historie. Disse faktorene kan gjøre konfliktene vanskelig å løse. Det er mange ulike meninger om hva som er den beste løsningen for langvarig fred innen denne typen konflikter og forskningen på området er derfor sprikende.

2.2 Håndtering av etniske konflikter

Statsledere og det internasjonale samfunnet har mye å tenke på når de skal løse etniske borgerkriger. Etniske skiller skal identifiseres, man skal bygge stabile styrende institusjoner og forhindre at det oppstår nye væpna opprør. Litteraturen innen konflikthåndtering viser til mange ulike måter å håndtere etniske borgerkriger på. En av dem er separasjon som av

Sambanis (2000) defineres som et resultat av en krig som involverer både justeringer i landegrensene og demografiske forandringer. Noen hevder at separasjon er en god løsning der staten er heterogen og de etniske grupperingene ikke klarer å leve sammen. Gjennom å dele de etniske gruppene vil man løse det såkalte sikkerhetsdilemmaet: man reduserer den trusselen som hver etniske gruppe utøver mot den andre og på denne måten vil man få en mer varig fred (Kaufmann, 1996; Chapman & Roeder, 2007; Mearsheimer & Van Evera, 1999). Teoriene som støtter separasjon har høstet mye kritikk, blant annet fordi det er en metode som fører til at mennesker vil lide på grunn av forflytninger, og fordi det er en metode som ikke bidrar til å løse konflikten (Kumar, 1997; Walter, 2004; Sambanis & Schulhoferwohl, 2009, Sisk, 1996). I tillegg sier enkelte kriterier at separasjon er umoralsk da det er med på å støtte blodtørste ekstremister som for eksempel Milosovic og Tudjman i Bosnia som brukte etnisitet som middel for politisk makt; de hevder overfor folket at det eksisterer gammelt hat mellom de etniske gruppene, når sannheten er at det var dem selv som pisket opp under etnisk nasjonalistisk frykt for å støtte opp om sitt eget politiske virke. Går man god for separasjon sier man implisitt at det ikke var så rart at Milosovic og Tudjman utførte etnisk rensing fordi det var en konflikt mellom etniske grupper som på ingen måte kunne klare å leve side om side uten å gå løs på hverandre (Kaufmann, 1996). Dessuten vil man ikke kunne klare å lage nye områder som er helt homogene, slik at etter en gjennomført separasjon vil man kun få reorganisert og dannet nye grupper minoriteter som blir utsatt for usikkerhet (Sisk, 1996: 2). Ett eksempel på dette er Eritrea- Etiopia-konflikten hvor separasjon mislyktes i å løse den underliggende konflikten, og i tillegg bidro til periodevis mellomstatlige – og proxy kriger i Somalia og Djibouti.

Krav om selvstyre eller separasjon kommer ofte som et resultat etter etniske kriger (Toft, 2001, 2003). En stat vil sjelden gå med på å gi uavhengighet til en utbrytergruppe, men en løsning som ofte blir brukt for å få en slutt på en borgerkrig mellom etniske grupper er å gi økt selvstyre og kanskje utvikle en form for føderalisme. Ettersom separasjon har blitt et mindre prioritert alternativ for fred, må man tenke ut løsninger for hvordan en heterogen postkonflikt stat kan styres uten at konflikten skal gjenopptas. utfordringer ved dette er å kunne skape politiske strukturer som klarer å ta seg av de etniske forskjellene. Ett alternativ som etter hvert har fått mye støtte og utprøving er maktdeling.

Maktdeling er en institusjonell struktur som blir anbefalt som en løsning på konflikter i stater som har store skillelinjer mellom grupperinger. Flere teorier på dette feltet viser at maktdeling øker sjansen for å få til fredsavtaler. Andre teorier viser at maktdeling er en dårlig måte å løse en konflikt på da det kun er med på å skape en kald fred som senere vil kunne føre

til ny konflikt (Hoddie & Hartzell, 2003a; Wucherpfennig, 2011). Fredsavtaler som har blitt signert etter konflikt har introdusert etnisk maktdeling til flere etnisk fragmenterte land: mellom muslimer og kristne i Libanon; mellom Bosnjaker, serbere og kroater i Bosnia – Herzegovina; mellom katolikker og protestanter i Nord Irland; og mellom hutuer og tutsier i Rwanda, men resultatet har variert. Mens Nord Irland, Bosnia-Herzegovina og Burundi kan beskrives som relativt suksessfulle eksempler av maktdeling¹, er Libanon et mislykket forsøk siden det ikke hindret gjenopptagelse av konflikt og Rwanda som opplevde folkemord etter at fredsavtalen var signert (Seaver, 2000). Tabellen under gir en oversikt over nylige maktdelingsavtaler

Tabell 2: Eksempler på nylige maktdelingsavtaler²

Konfliktzone	Navn og år for maktdelingsavtale
Afghanistan	Mahipar Agreement 1996
Angola	Lusaka Protocol 1994
Bangladesh	Chitagong Hill Tracts Peace Accord 1997
Bosnia & Herzegovina	Dayton Peace agreement
Burundi	Arusha Agreement 2000
Cambodia	Paris Agreement 1991
Chad	Tripoloi Agreement
Colombia	Acuerdo Final Gobierno Nacional 1991
Comoros	Agreement on the Transitional Arrangements 2003
DRC	Pretooria Agreement 2002 ³
Guinea –Bissau	Abuja Peace Agreement 1998
Ivory cost	Linan –Marcoussis Agreement 2003
Kosovo	Ramboullet agreement 1999
Libanon	Taif –avtalen 1989
Mali	The Pacte National 1992
Mexico	San Andres Accords 1996
Nepal	Comprehensive Peace Agreement 2006
Rwanda	Arusha Accords 1993
Sierra Leone	Lome accords 1999
South Africa	Interim Constitution Agreement 1993
Sudan	Naivasha Comprehensive Peace Agreement 2005
	Darfur peace Agreement 2006
Tajikistan	Moscow Declaration 1997
Uganda	Yumbe Peace Agreement 2002

¹ Siden ingen av landene har hatt en tilbakekomst av konflikt mellom de som signerte avtalen.

² Kilde: Uppsala conflict Data program, 2007 i Jarstad, 2008

³ Den formelle tittelen er «the Global and Inclusive Agreement o the Transition in the Democratic Republic of the Congo».

Konseptet maktdeling kan grovt sett deles inn i to skoler: den ene er politisk maktdeling som går ut på å bygge demokratiske institusjoner i etniske delte samfunn, mens den andre er ment som et midlertidig tiltak for fred. Disse tilnærmingene til maktdeling kan være noe vanskelig å skille i mye av litteraturen, men de bygger på to ulike teoretiske fundament. Den første bygger på teorien til Arend Lijphart om «consociationalism» som understreker at det er viktig med maktdeling mellom flere segmenter i et demokratisk samfunn, at det skal være en mekanisme som skal bygge opp under moderasjon og forbedre kvaliteten til demokratiet. Politisk maktdeling skal være et system som er ment for å vare. Den andre retningen bygger på teorier fra konflikthåndtering og ser først og fremst på maktdeling som et midlertidig middel for å roe ned en konflikt, og er forventet å være mest effektiv som et midlertidig instrument for å fasilitere overgangen til et demokratisk majoritetsstyre og om nødvendig skal det kunne fungere som et substitutt for valg (Jarstad, 2008, s. 111).

2.2.1 Politisk maktdeling

Politisk maktdeling er tiltak for å strukturere de politiske institusjonene på en slik måte at alle de store grupperingene i landet er garantert en plass i regjeringen, og at alle har en stemme i prosessene ved politiske avgjørelser. Når man skal oppsummere teorier rundt maktdeling er Arend Lijphart (1977) et naturlig sted å begynne. Lijphart har en av de mest brukte modellene til maktdeling og blir sitert i de aller fleste forskningsartikler på området. Teorien hans om «consociational democracy» går ut på at maktdeling innehar fire hovedkomponenter: (1) Representanter fra den politiske eliten fra de viktigste gruppene i samfunnet må danne en stor koalisjon.; (2) proporsjonal representasjon; (3) lik vetorett slik at alle gruppene har mulighet til å stanse avgjørelser som kan virke truende mot dem selv; (4) gruppeautonomi (Lijphart, 1997: 25). Velgerne i et etnisk fragmentert land stemmer langs etniske linjer og politiske partier som representerer etniske minoriteter har ingen sjanse for noen gang å danne en majoritet. Derfor er skifte av en majoritet i en regjering svært usannsynlig. Et majoritetsstyre er derfor ikke bare udemokratisk, men også farlig og skaper risiko for opprør. Lijphart understreker at det er den elitistiske koalisjonen som danner kjernen i modellen (Ibid, 1977: 25). Lijphart mener det er viktig at man anerkjenner etniske grupper som signifikante politiske aktører gjennom å inkludere representanter fra etniske grupper i samarbeidet blant eliten. Dette er et helt sentralt element i hvordan man skal håndtere samfunn som er etnisk delt. Han skriver at det er grunnleggende i et land som har maktdeling at man gjør et pluralistisk samfunn til et gjennomført pluralistisk samfunn. Et postkonfliktsamfunn med mye mistillit og mistenksomhet mellom partier og som har store sikkerhetsmessige utfordringer, kan klare å oppnå en stabil fred ved å innføre politiske institusjoner som er formet slik som i et «consociational democracy» (Lijphart, 1977: 42).

Helga Binningsbø (2005) støtter Lijphart i flere av sine teorier og viser at det er et positivt forhold mellom maktdeling og varighet av fred. Konkret finner hun at ved å innføre proporsjonal representasjon og autonomi, både hver for seg og sammen, øker det sannsynligheten for langvarig fred⁴. Videre er det grunn til å argumentere for at flerdimensjonal maktdeling fungerer bedre enn endimensjonal maktdeling; ved å dele makt innenfor flere sektorer vil dette bidra til å redusere sikkerhetsdilemmaet ytterligere. Altså,

⁴ Horowitz (1985) på sin side peker på at Lijphart tenker på vestlige Europeiske land når han snakker om heterogene stater, og at disse tilfellene ikke kan sammenliknes med Afrikanske og Asiatiske land som i langt større grad har dype etniske skillelinjer. Politisk samarbeid i land med dype skiller er mye vanskeligere da hatet til andre gruppelemmer er langt mer fremtredende enn de er i de Europeiske landene (Horowitz, 1985, s.572).

dess flere sektorer man deler makt innenfor – politisk, territoriell, militær – desto mer stabilt blir postkonfliktsamfunnet og man vil få en lengre fredsperiode (Walter, 1999; Hartell & Hoddie, 2003a; Binningsbø, 2005; Cammet & Malesky, 2012)⁵. Grunner til dette er for det første at grupper som kontrollerer nøkkelposter som justisminister, eller som deler kontrollen over statsministerrollen, har større insentiver for å støtte en ny demokratisk regjering. For det andre, det å dele opp militæret gjør at det blir svært vanskelig for potensielle diktatorer å undertrykke eller overbemanne andre grupper. Et tredje argument er at grupper som får beholde en viss regional autonomi har en trygg plass å falle tilbake til om de skulle miste makt i den sentrale regjeringen (Walter, 1999).

Av dette kan vi se at det finnes forskning som viser at maktdeling mellom ulike politiske aktører gjør at landet har en lengre fredsperiode enn om de ikke har innført maktdeling. Videre skal jeg se nærmere på teorier og casestudier om etnisk maktdeling, det vil si makt som blir fordelt mellom etniske grupperinger i et land, enten som en fredsmekanisme eller for å forebygge konflikt.

2.2.2 Etnisk maktdeling

Etnisk maktdeling er en vanlig måte å organisere etnisk delte postkonfliktsamfunn og er i tråd med den politiske maktdelingsteorien. Etnisk maktdeling kan sees på som et forsøk på å inkludere alle etniske grupper i landet i en samlet regjering. Representanter fra de ulike religiøse eller etniske gruppene skal være garantert et visst antall plasser i parlamentet, vanligvis gjennom å fordele nøkkelposisjoner i en form for proporsjonal representasjon. Flere fredsavtaler etter en væpna konflikt har introdusert etnisk maktdeling som en slags løsning på fragmenterte multietniske samfunn, i flere tilfeller har tilbudet om maktdeling vært utslagsgivende for at partene har ønsket å møtes ved forhandlingsbordet (Hartzell, 1999; Hoddie & Hartzell, 2003; Walter, 1997, 2002). Eksempler på dette er: Nord-Irland og Burundi, i tillegg til Bosnia og Libanon. Grunner til at det fungerer å lokke partene til forhandlingsbordet med lovnad om maktdeling er at usikkerheten blir for stor for de ulike grupperingene når landet skal stemme på hvem som skal styre; enighet om demokrati er med andre ord ikke tilfredsstillende i første omgang. Konkurransen om makt kan bli en stor kilde

⁵ Sjansen for gjenopptakelse av konflikt minsket for hver politisk maktdelingskomponent man la til: en komponent men politisk maktdeling gir en sjanse på 38 prosent, to komponenter gir en sjanse på 40 prosent mens om man har tre maktdelingskomponenter så er prosenten for gjenopptakelse av konflikt på 0 prosent (Binningsbø, 2005).

til usikkerhet da utfallet kan få fatale konsekvenser for de tapende gruppene som risikerer å miste alle rettigheter. I Kenya er vi i dag vitne til at dette foregår hvor minoriteter blir undertrykket, torturert og massakrert i kraft av at de ikke tilhører den regjerende etniske gruppe (Cottrel-Ghai m.fl., 2013). Det at partene går med på maktdeling med en lovnad om at alle skal få makt i regjeringen vil øke sjansen for at partene vil tørre å legge ned våpnene da man kan ha grunn til å tro at alle parter er litt fornøyde, litt tryggere og villig til å gå med på en slik avtale (Hartzell, 1999).

I en artikkel fra 2013 oppsummerer Helga Binningsbø forskningsfeltet på maktdeling. Avslutningsvis konkluderer hun med at det ikke finnes en type maktdeling og det finnes ikke en enkel måte å forske på maktdeling: i noen tilfeller blir maktdeling forsket på som en måte å styre landet på – potensielt for alle land i verden – mens i andre tilfeller blir maktdeling kun undersøkt i land med store skillelinjer. Som et fredsbyggende verktøy kan maktdeling bli undersøkt i absolutt alle postkonfliktsamfunn, eller kun der hvor maktdeling har vært en del av en fredsavtale. Videre skriver Binningsbø at forskere er uenige om utfallene maktdeling har, noen mener at det medfører demokrati, andre mener at det ikke blir demokrati, noen mener at det blir fred andre krig. Måtene de kommer frem til utfallene av maktdeling varierer mye. Altså finnes det ikke en oppskrift på maktdeling eller en bestemt sannhet om maktdeling, det som er viktig når man ser på maktdeling er å se på kontekst og hva slags maktdeling som blir anvendt (Binningsbø, 2013).

Maktdeling som fredsbyggende metode har høstet mye kritikk, spesielt av forskere som har foretatt casestudier av etnisk fragmenterte postkonfliktsamfunn. Dette vil imidlertid bli utførlig gjennomgått i neste kapittel.

2.2.3 Kritikk av maktdeling

«An examination of recent high-profile peace processes in Sierra Leone, Angola and Rwanda suggests that power-sharing is a surprisingly unstable form of government that, even at the best of times, provides only a short –time reprieve from violent conflict» (Roeder & Rotchild, 2005).

Etnisk maktdeling har hatt varierende grad av suksess og meningene om hvorvidt maktdeling er en god metode for fred eller ikke er ulike. Noen hevder at dette har vært en god løsning på

mange etniske konflikter mens andre er mindre positive. Anna Jarstad, (2008) mener at selv om maktdeling er en mye brukt og mulig løsning for å avslutte en borgerkrig så har maktdeling brakt mye ustabilitet, ineffektive regjeringer og til og med enda er vold til allerede krigsherjede land. Ifølge Jarstad er det selve kjernen i maktdeling som kan bidra til å hindre langvarig fred og demokrati: maktdeling handler om å inkludere, men det å bestemme hvem som skal inkluderes og ekskluderes er ikke alltid like enkelt. Roeder og Rotchild (2005) beskriver også dette som et problem og mener at minoriteter som i utgangspunktet ikke var med i konflikten har en tendens til å bli ekskludert, noe som på sikt kan medføre usikkerhet for de gruppene det gjelder. Ofte er det de grupperingene som har vært sentrale i konflikten som får makt, da dette ofte er en utslagsgivende årsak til at krigende parter går med på å signere fredsavtale. Mindre relevante grupper blir dermed ekskludert og diskriminert (Rothchild, 2006: 23). Videre sier Jarstad (2008) at når man garanterer visse grupper en plass i regjering kan dette medføre at det blir nesten umulig for andre partier å få adgang til makt senere – maktdeling reflekterer maktbalansen på det tidspunktet hvor partene var i fredsforhandlinger. Roeder og Rotchild (2005) skriver også at maktdeling mellom regjeringen og rebellene kan være et effektivt middel for å skaffe til veie en rask fred mellom partene da maktdeling reduserer sikkerhetsdilemmaet mellom grupperinger; men det er en kortvarig løsning som kan være kilden til konflikt mellom det å skape fred og det å bygge et varig demokrati i landet.

«It is a cruel irony that power –sharing arrangements may be necessary incentives to facilitate agreement to a peace accord in the initiation phase but threaten the long – term prospects for stable peace and democracy in ethnically divided societies in the consolidate phase» (Roeder & Rotchild, 2005: 13).

En av de mest siterte kritikerne på etnisk maktdeling er Donald Horowitz (1985). Horowitz stiller seg uenig i at proporsjonal makt i postkonflikt er det som vil fungere best. For til tross for at han er positiv til tanken om at en koalisjon burde være kjerneverket i et demokrati, så er han kritisk til at koalisjoner uansett er den beste løsningen. Han mener at det kun er de koalisjonene som mest sannsynlig kan danne kompromisser fremfor konflikt er gode koalisjoner, og dette er noe som sjeldent lar seg gjennomføre i stater med sterke etniske skillelinjer. I stede for en fredelig postkonflikt, vil landene trolig kunne oppleve større

forskjeller mellom gruppene og mer konkurranse. Slike koalisjoner vil i stedet for å dra landet i samme retning, vike mer fra hverandre da de stadig vil være sterkt uenige på grunnlag av ulik etnisk politikk (Horowitz, 1985, s. 378). Videre sier Horowitz at maktdeling i land med dype skiller er mye vanskeligere da hatet til andre grupper er mer fremtredende enn det er i for eksempel Europeiske land som Lijphart har sett på i sine case (Ibid: 572). Maktdeling kan se ut til å opprettholde, til og med i noen tilfeller øke avstanden mellom etniske grupper da den etniske identiteten vil hardne til. Horowitz har fått en del støtte fra noen sosialpsykologiske forskergrupper som underbygger teorien om at harde etniske skillelinjer og forsterket identitetsfølelse med gruppa kan gi grobunn til fiendtlighet (Huddy, 2001: 534). Ian Spears (2002) hevder at maktdeling i etnisk delte samfunn er en dårlig og kortvarig løsning på konflikt og at det ofte ikke engang innebærer en vellykket innføring. Spears mener at maktdeling ikke klarer å løse konflikten, men kamuflere motstandernes onde hensikter. Han hevder at opponerende parter i et postkonfliktsamfunn ikke er «vanlige» politiske opponenter slik som i et stabilt demokrati, men en fiende – en som har drept sine opponenter med overlegg.

Brenda M. Seaver (2000) er også kritisk og ramser opp flere kritikkverdige punkter om Lijphart sin teori i sin casestudie om feilslått maktdelingen i Libanon. Hun drar spesielt frem det hun mener er problemet med å få elitene til å samarbeide: hadde elitene i et konfliktrammet land vært villig til samarbeid så ville det ikke vært noe problem og fått dem til å signere en fredsavtale i utgangspunktet.

Etnisk maktdeling fører ofte med seg større eller mindre grad av autonomi til etniske grupper, noe som kan føre til at gruppene blir segregerte. Sjansen for at etnisk nasjonalisme blir sterkere øker om gruppene bor separert. Dette er noe blant annet Karin Dyrstad skriver i sin doktorgrad fra 2012, hvor hun ut i fra en casestudie fra Kroatia, med støtte i tidligere funn fra Nord Irland, finner at jo mere de etniske gruppene er blandet sammen i postkonflikt desto bedre er det for holdningene mellom gruppene. Videre oppsummerer Binningsbø (2013) kritikken som hevder at maktdeling ikke klarer å lage et langvarig demokrati. Hun finner at maktdeling bidrar til: å styrke forskjellene mellom gruppene i stede for å vanne de ut, forhindrer vellykket utvikling av regjeringen, og at maktdeling gjør det slik at maktbalansen mellom ulike grupper er basert på forholdet som var på et gitt tidspunkt.

Florian Bieber (2006) skriver om maktdeling i Bosnia og peker på at ved å institusjonalisere etnisitet slik som man gjør gjennom maktdeling maner man opp under at politiske ledere skal bruke etnisitet som middel for å gagne tilhengere. Bieber viser til at det er akkurat dette som har skjedd i Bosnia, nemlig at hele det politiske system er rammet inn i

etniske termer, noe som tilsier at politiske ledere drar fordel av å ta en etnisk nasjonalistisk tilnærming til politikken ved å kun henvende seg til deres egen etniske gruppe. Bosnia har ikke opplevd oppblussing av konflikt etter Dayton-avtalen i 1992, men etter at maktdeling ble innført har landet fryst de etniske forskjellene og status quo har vært opprettholdt (ibid, 2006).

Tabell 3: Etnisk maktdeling, en oppsummering

Forskningsresultater viser	Fordeler	Ulemper
Maktdeling får partene til å møtes ved forhandlingsbordet	Bidrar til å få partene til å legge ned våpnene for å møtes ved forhandlingsbordet (Hartzell 1999; Hoddei & Hartzell, 2003; Walter, 1997; 2002).	Bidrar til å avslutte krigen «kunstig» slik at man ikke har fått kriget ferdig noe som fører til at maktdeling er en kortvarig løsning (Roeder & Rotchild, 2005; Spears, 2002).
Flere etniske grupper får makt	Minoriteters eller gjensidig vetorett på saker av viktighet noe som bidrar til å minske sikkerhetsdilemmaet (Lijphart, 1977).	Kan forsterke de etniske skillene i samfunnet i stede for å fremme forståelse på tvers av kulturer (Horowitz, 1985, Huddy, 2001).
At fredsperioden blir lenger dersom man innfører maktdeling	Krigingen opphører og innbyggerne får fravær av drap i en lengre periode (Binningsbø, 2005; Walter, 1999; Hartzell & Hoddie, 2003a; Cammett & Malesky).	At man ikke klarer å ta problemene som utløste konflikten ved roten og fremmedgjøring og negative holdninger opprettholdes mellom etniske grupper (Spears, 2002; Roeder & Rotchild).
Større autonomi for hver etnisk gruppe minsker faren for at konflikten blusser opp igjen	Sikkerhetsdilemmaet minskes for minoriteter (Lijphart, 1977).	Kan føre til at det blir høy grad av segregering mellom etniske grupper noe som kan føre til større grad av etnisk nasjonalisme. Etnisk autonomi underbygger teoriene om at etniske forskjeller er konstante og at det ikke er mulig å ha et multietnisk samfunn hvor etniske grupper klarer å leve sammen i fred (Dyrstad m.fl, 2012; Bieber, 2006).

2.4 Etnosentrisme og etnisk nasjonalisme

Som nevnt innledningsvis skjedde det en endring etter kommunismens fall, i kjølvannet av den kalde krigen. I denne perioden var det andre ideologier om blomstret, særlig kapitalismen er mye omtalt. I tillegg til kapitalismens fremvekst var det andre ideologier som også fikk stor oppslutning, nemlig etnisk nasjonalisme og religiøs fundamentalisme (Guelke, 2010: 3). Jeg vil nå introdusere hva det førstnevnte begrepet innebærer sammen med begrepet «etnosentrisme». Ifølge Karin Dyrstad m.fl. (2012) har etnisk nasjonalisme noe å si for hvorvidt det er fare for konflikt. Jeg ønsker derfor å definere begrepene for å kunne se etter antydninger til dette i Bosnia og Libanon.

Ordet etnosentrisme brukes om mennesker som anser sin egen gruppe (inn-gruppen) som overlegen og moralsk korrekte, mens ut-gruppene blir ansett som annenrangs (Sumner, 1906). Adferd som assosieres med etnosentrisme er relasjonsbyggende samarbeid mellom inn-gruppe-medlemmene og fravær av relasjonsbyggende samarbeid med ut-gruppene (LeVine og Campell, 1972). Inn-gruppe-medlemmene anser seg selv i sameksistens med andre grupper, at ens egen gruppe er sentrum hvorpå alle andre ting er relatert til eller avhengig av (Sumner, 1906). Sumner beskriver etnosentrisme som: «the view of things in which ones group is the center of everything, and others are scaled and rated with references to it. Each group nourishes its own pride and vanity, boasts itself superior, exalts its own divinities and looks with contempt on outsiders» (Sumner, 1906). Etnosentrisme har ofte blitt brukt i sammenheng med begreper som etnisk intoleranse, etnisk chauvinisme og rasisme. Alle disse begrepene deler en negativ holdning mot mennesker som har en annen etnisk bakgrunn enn en selv (Berry og Kalin, 1995: 303).

Begrepet etnisk nasjonalisme er til forveksling likt etnosentrisme, men forskjellen er at det i førstnevnte begrep er snakk om i forhold til eget land og bosted. Etnisk nasjonalisme er en av flere mulige tolkninger av begrepet nasjonalisme. Nasjonalisme har flere definisjoner, hvor to av de vanligste er lojaliteten til nasjonalstaten og lojalitet til nasjonen eller en gruppe (Connor, 1972). I mitt tilfelle velger jeg å benytte meg av den sistnevnte forklaringen og bruker ordet etnisk nasjonalisme til å referere til menneskers ønske om å holde den etniske staten homogen og separert fra andre grupper. I et slikt tilfelle vil lojaliteten til en gruppe være sterkere enn lojaliteten til selve nasjonen. Dette er en definisjon som er i retning av Dekker, Malova og Hoogendoor (2003, 347) sin beskrivelse. Deres definisjon av nasjonalisme er som følger:

“feeling a sense of belonging to a particular «nation» with a common origin, wanting to keep that origin, wanting to keep that «nation» as pure as possible, and desiring to establish and/or maintain a separate and independent state for that particular nation»

Ted Robert Gurr (1994) forklarer etnisk nasjonalisme ved å peke på grupper i etniske konflikter som først og fremst identifiserer seg med sin etnisitet hvorpå gruppen har som mål å definere nasjonen de bor i etter etniske trekk. Det vil med andre ord si at man ønsker å definere området etter særtrekk i den etniske gruppen, som blant annet rase, kultur, religion eller språk. Gurr skriver at etniske nasjonalister har ett hovedmål: å skaffe en egen stat eller å få politisk og geografisk autonomi. Vi vet at det eksisterer mange etniske konflikter og etnisk nasjonalisme kan være en av mange mulige årsaker, men dette er det stor uenighet om.

Del 3. Bakgrunn

3.1 Bakgrunn

I denne oppgaven har jeg valgt å se på Bosnia og Libanon som eksempler i denne oppgaven om etniske postkonfliktsamfunn. Grunner for dette er at de begge er etnisk fragmenterte land som har gjennomgått borgerkrig langs etniske linjer. Etniske og religiøse skiller vil bli behandlet under ett, noe som også ofte har blitt gjort tidligere, som for eksempel av Geertz (1973) som legger kombinasjonen rase, religion, felles språk og felles sosiale normer til grunn når han omtaler etnisitet. Andre hevder at man burde skille mellom religiøs etnisitet og andre etniske identiteter da de mener at religiøse identiteter er enda mer absolutte (Ellingsen, 2005).

Begge landene har innført etnisk proporsjonal maktdeling, hvor forskjellene er at Libanon har opplevd konflikt mellom etniske grupper i etterkant av maktinndelingen mens Bosnia ikke har det. Det at Libanon har opplevd oppblussing av etnisk konflikt etter maktdeling mens Bosnia ikke har det gjør disse til eksempler på henholdsvis mislykket og vellykket innføring av maktdeling (Lemarchand, 2006; Zahar, 2005; Seaver, 2000). Jeg skal se på både historien og analysere holdningene mellom de ulike gruppene i begge landene, og på den måten undersøke hvor vidt Bosnia faktisk er et vellykket maktdelingssamfunn, og om Libanon virkelig er et mislykket eksempel. Fokuset vil være om landene klarer å minske sikkerhetsdilemmaet slik at ingen etniske grupper føler seg truet i eget land, hvilket er maktdelingsprinsippets hovedformål.

Neste avsnitt kommer en kort historisk oversikt over hva som har skjedd i Bosnia og Libanon og hvordan maktdelingsstrukturene ser ut i hvert av landene.

3.1.1 Bosnia og Herzegovina

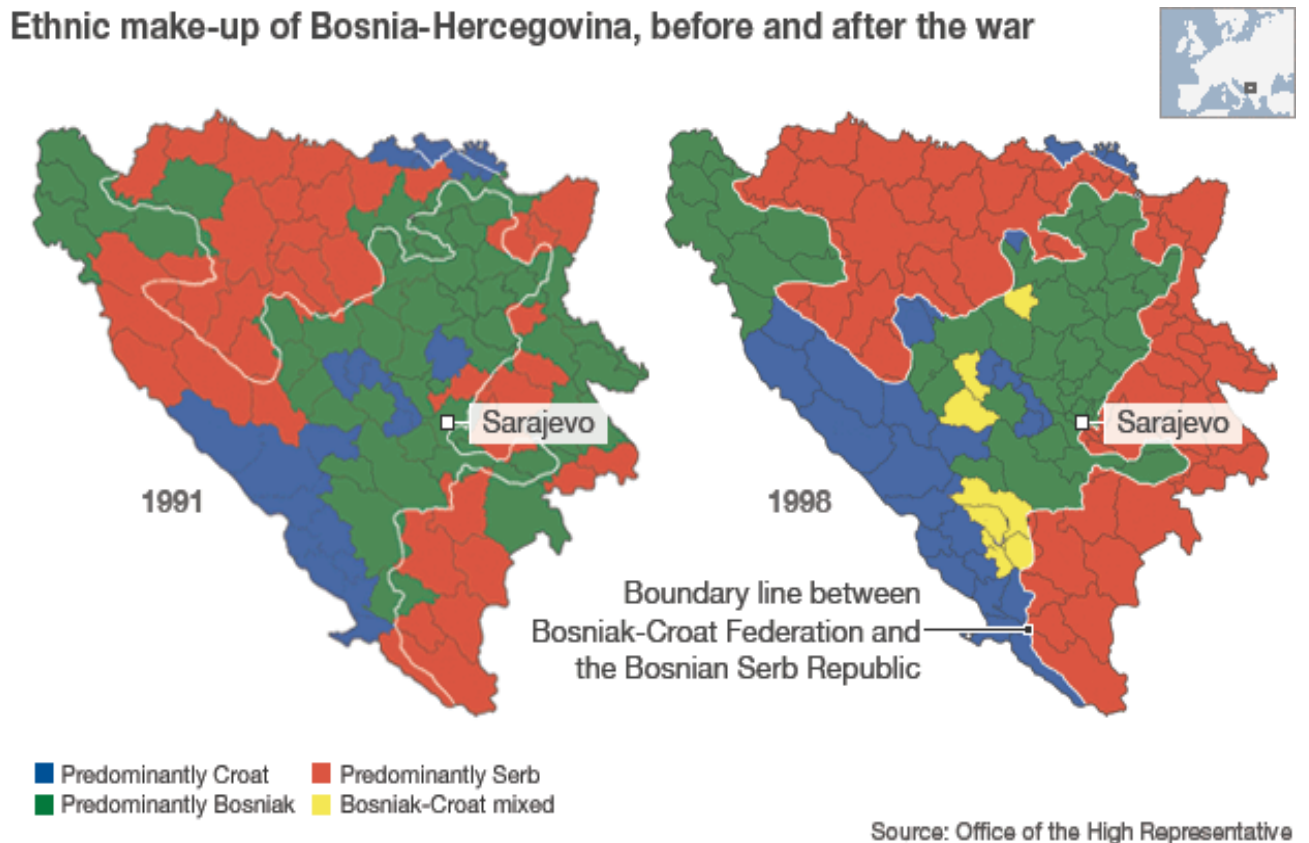
Etter andre verdenskrig ble Bosnia med i Jugoslavia som en av seks delrepublikker. Bosnia var en av de mest fattige delene av Jugoslavia med lavt utdanningsnivå, lav andel bybefolkning og høy analfabetisme. Dette bidro til stor utvandring, spesielt til Serbia. Etter Titos død i 1980 begynte Jugoslavia å falle sammen, en konsekvens av dette var at Slovenia og Kroatia erklærte sin uavhengighet i 1991 (Bieber, 2006).

De bosnisk-muslimske lederne ønsket i utgangspunktet ikke å løsrive seg fra Jugoslavia, men når situasjonen ble som den ble ville gjenværelse i Jugoslavia i prinsippet

betydd å ta del i et større Serbia, noe som var alt annet enn ønskelig. Da Bosnia for andre gang forsøkte å få selvstendighet lyktes de og staten ble internasjonalt anerkjent. Bosnia besto hovedsakelig av tre store etniske grupperinger; bosniske muslimer, serbere og kroater. Tre grupper kan være et farlig antall da det fort kan oppstå konspirasjonsteorier, hvilke som også skjedde i Bosnia: de bosniske muslimene fryktet at serberne og kroatene rottet seg sammen mot dem, noe de i realiteten også gjorde. I 1991 ble det internasjonale samfunnet varslet om at serberne og kroatene var klare for å ta bosnisk territorium med makt for å dele landet mellom seg, men de valgte å ikke gjøre noen ting. På denne tiden hadde serbernes leder Milosovic og kroatenes leder Tudjman allerede inngått et kompromiss hvor de skulle dele Bosnia mellom seg med mulighet for å gi de bosniske muslimene et lite område slik at de slapp å bo med serberne eller kroatene. I 1992 ble Lisboa-konferansen avholdt hvor det ble nedtegnet to prinsipper som skulle følges i Bosnia: (1) bosniske landegrenser skulle ikke endres, (2) alle de tre gruppene skulle bli tatt hensyn til når konstitusjonen skulle utformes.

Etter dette brøt det ut borgerkrig. Mot slutten av borgerkrigen tok bosniske –serbere kontroll over to enklaver på øst- og vestsiden i Bosnia. På samme tid tok bosniske kroater kontroll over Herzegovina-regionen og utviste bosnjakene og serberne fra området. Områder som under Jugoslavia var etnisk heterogene ble etter hvert nesten etnisk rensset slik at det i Bosnia bor det hovedsakelig bosnjaker, i Herzegovina kroater, mens i Republika Srpska bor det nesten utelukkende serbere (Nettelfield: 2010). Kommunikasjonen mellom de tre etniske gruppene på tvers av formelle og uformelle grenser i Bosnia var spesielt vanskelig i årene som fulgte etter Dayton-avtalen. Mediene for bosnjaker, serbere og kroater hadde blitt totalt separerte uten noe media som dekket et «helt Bosnia» (Bieber, 2006: 31). Kartet i figur 2 viser landets etniske komposisjon før og etter borgerkrigen

Figur 2: Etnisk komposisjon i Bosnia før og etter krigen

3.1.2 Maktdeling i Bosnia

Borgerkrigen i Bosnia bar preg av ekstreme etniske fiendebilder og volden var av en slik karakter at behovet var stort for internasjonal hjelp for å klare å komme seg videre. Mennesker viste seg fra sin aller verste side i den hensikt å erobre territorier og for å ødelegge alle blandede etniske strukturer. Tortur, seksuell vold, massakre og etnisk rensing var noe av det krigen brakte med seg noe som beskriver hvordan Bosnia i etterkant hadde problemer med å samle de tre etniske grupperingene til en nasjon. Som kartet over viste ble gruppene i stor grad segregert og her er en tabell med oversikt over hvem som bor hvor i Bosnia per 2002:

Tabell 4: Oversikt over størrelsen på de tre største etniske grupperingene i Bosnia i 2002.

	Føderasjonen Bosnia		Republika Srpska	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Bosnjaker	73 %	1 900 000	9,5 %	100 000
Serbere	7,6 %	200 000	80,9 %	850 000
Kroater	16,5 %	430 000	4,8 %	50 000
Andre	2,7 %	70 000	4,8 %	50 000
Totalt		2,600 000		1 050 000

Estimert populasjon i Bosnia i 2002 (Bieber, 2006, s.32)

Etter borgerkrigen i Bosnia godtok hverken serberne eller kroatene bosnisk statsfelleskap og begge gruppene hadde sterk støtte i Serbia og Kroatia. Flere internasjonale hjelpestyrker var inne i Bosnia for å prøve å få slutt på volden, FN var en av dem. I mars i 1994 ble presset utenifra for stort for at krigen kunne fortsette. USA sto i spissen for presset og klarte til slutt å skape en muslimsk-kroatisk føderasjon for å skape en balanse til den selvutnevnte serbiske entiteten Srpska. Det var først etter etableringen av denne balansen og etter at muslimsk-kroatiske styrker, sammen med NATO, hadde omringet Sarajevo i 1995 at serbernes president var villig til å gå med på å forhandle frem en fredsavtale. Dayton-avtalen av 14. august 1995 bidro med en ny konstitusjonell og territoriell struktur for Bosnia & Herzegovina. Staten ble delt inn i to deler: den serbiske republikken Srpska og den muslimsk-kroatiske føderasjonen Bosnia-Herzegovina, begge med utgangspunkt i grenser som ble trukket under krigføring. Begge landsdelene blir regnet som medlemmer av en føderal stat, nemlig republikken Bosnia & Herzegovina.

Den nye statsforfatningen sier at Bosnia-Herzegovina skal være en demokratisk stat som skal ha frie og demokratiske valg. Statsforfatningen kom som en følge av et inngrep gjort av det internasjonale samfunnet og er et produkt av nettopp det og blir derfor en Dayton-forfatning og ikke en statsforfatning laget av innbyggerne i Bosnia. Statsforfatningen er ikke et dokument av en nasjon, men et dokument som anerkjenner at det er tre nasjoner innenfor de samme grensene. Målet med forfatningen er ikke å binde den enkelte borger til staten, men å binde sammen de ulike landsdelene, politiske fiendtlige territorier som er tvunget sammen i et ekteskap for enkelthetens skyld av det internasjonale samfunnet (Bieber, 2001: 72). Dette vil si at den nye konstitusjonen ble satt sammen uten konsensus om en felles stat blant

innbyggerne i Bosnia noe som var et skummelt utgangspunkt for en multietnisk stat (Bose, 2005: 5).

«This is not a people's constitution, but an agreement of a geographical coercion glued together by common institutions of which the constitution is a part» (Bieber, 2001: 72).

I fredsavtalen inngikk Bosnia en av de mest omfattende maktfordelingene som er eksemplifisert i dag (Jung, 2012). Et karakteristisk trekk ved Dayton-avtalen er dens elleve punkter som dekker en mye bredere del av militære og konstitusjonelle områder enn de tidligere tilfellene av mislykkede avtaler⁶. Hvert område fikk sin egen president, sitt eget parlament og ansvar for de fleste politiske institusjoner⁷. For å holde staten samlet i et svakt politisk sentrum innførte Bosnia et maktdelingssystem: hver gruppe er representert i et presidentstyre som har et tre-medlemssystem. Presidentene blir valgt direkte og har vetorett. I parlamentet er fordelingen slik at hver gruppe holder en tredjedel av postene. Parlamentet er delt inn i to deler: house of representatives (42 valgte medlemmer) og House of peoples (15 medlemmer fra de to entitetene). I hvert kammer velger den muslimsk-kroatiske føderasjonen to-tredjedeler mens den serbiske republikken velger en-tredjedel av posisjonene. Den samme fordelingen gjelder for offentlige poster i sentraladministrasjonen. For å kunne ta beslutninger i begge kamrene er det nødvendig at flertallet, og i noen tilfeller to-tredjedeler, på begge sider er enige (Bieber, 2006: 44 – 47).

Bosnias sammensatte maktdelingssystem har forandret seg noe siden Dayton-avtalen ble underskrevet. Mellom 1995 og 2002 var maktdivisjonen på statsnivå mellom de tre etablerte nasjonene: serbere, bosnjaker og kroater. Denne formen for maktdivisjon diskriminerte de gruppene som var i mindretall i de ulike landsdelene, slik at serberne ble diskriminert i Bosnia og bosnjakene og kroatene ble diskriminert i Srpska. I 2002 ble det gjort forandringer slik at serberne ble inkludert i regjeringen i Føderasjonen Bosnia, mens kroatene og bosnjakene ble

⁶ Punkt 1 fokuserer på militære aspekter ved fredsforhandlingen, punkt 2 på grensene mellom entitetene, punkt 3 på valg, punkt 4 på lover, punkt 5 arbitration mechanisms, punkt 6 på menneskerettighetssaker, punkt 7 på flyktninger og problemer rundt internt fordrevne personer, punkt 8 på ... punkt 9 på etablering av offentlig sammenslutning, punkt 10 på sivil implementering av fredsforhandlingen, inkludert utnevningen av og rollen til a high representative, punkt 11 på etableringen av en internasjonal politistyrke.

⁷ Med unntak av utenrikspolitikk, utenlands handel og Bosnisk infrastruktur.

representert i Srpska i et nytt «council of peoples» som ble representert i regjeringen⁸.

3.1.3 Libanon

Libanon blir sammen med 14 andre land sett på som menneskehetens vugge. For omtrent 12000 år siden bodde en av verdens eldste sivilisasjoner i området som i dag er Libanon. Videre fortsatte Libanon å være et sammensatt samfunn med mange ulike folkegrupper boende, blant dem muslimer, alawitter, drusere og ulike kristne retninger⁹. Libanon har ofte vært et senter for konflikter i Midt-Østen, sin lille størrelse til tross, fordi landet har grenser til både Israel og Syria og på grunn av dets komplekse sammensetning av etniske grupper (Larsen, 2008; Khalaf, 2002).

Shiamuslimer, sunnimuslimer, kristne og drusere er de største etniske gruppene i Libanon, som i århundrer har vært et land for regionens minoritetsflyktninger. Etter fallet av det Ottomanske riket ble Libanon satt under fransk mandat inntil det erklærte selvstendighet i andre verdenskrig (Larsen, 2008: 11–22).

Etter selvstendighet fra Frankrike i 1944 har det vært en rekke borgerkriger i Libanon. Krigene har ikke vært sammenhengende, men de har hatt to fellestrekk: grunnleggende etniske forskjeller i det libanesiske samfunnet og konflikter i naboland som har påvirket Libanon direkte eller indirekte.

I 1967 herjet krigen i Israel noe som skulle vise seg å påvirke Libanon i stor grad. Palestinerne trakk over til Libanon for å bruke landet som base for angrep på Israel. Kairoavtalen ga PLO rett til å oppholde seg, rekruttere, trene opp og bevæpne palestinere for å angripe Israel fra Libanesisk jord, noe som utviklet seg til at palestinerne i praksis kontrollerte deler av Sør-Libanon og senere Vest-Beirut. Dette utviklet seg til å skape konflikt mellom libanesere og palestinere¹⁰ (ibid, 2008: 46–47).

Fra 1975 og til begynnelsen av 90-tallet var til Libanon herjet av borgerkrig, hvorpå naboaktørene – spesielt Israel, Syria og PLO – brukte landet som en slagmark for deres egne konflikter. Som følge av at Libanon er et etnisk sammensatt land innførte landet etnisk

⁸ Mange av problemene Bosnia har hatt etter borgerkrigen, som sviktende økonomisk utvikling og mangel på eller treg reformprosess, er på grunn av den kompliserte og tungroddede administrative strukturen som er bygd opp av fire (fem) forvaltningsnivåer: byer, (kommuner), kantoner, entiteter, stat (Bieber, 2006).

⁹ I Libanon er det 18 ulike godkjente trossamfunn. Muslimer: sjiamuslimer, sunnimuslimer, drusere, alawitter, isailitter, Kristne: maronitter, greskortodokse, melkitter/greskkatolske, armenskortodokse, syriskkatolske, armenskkatolske, syriksortodokse, romerskkatolske, kaldeere, den assyriske kirke, koptere, protestanter, jøder (Larsen, 2008: 22).

¹⁰ For en mer inngående beskrivelse av konflikten mellom libanesere og palestinere, se Larsen, 2008: 46–47.

maktdeling allerede i 1861 i håp om at dette skulle virke preventivt mot etniske sammenstøt.

I dag er situasjonen på ny spent i Libanon da borgerkrigen i Syria påvirker landet. Splittelsen er stor i Libanon mellom dem som støtter regimet og hvem som støtter opprørerne i Syria. Syrias president er alawitt, mens mange av de syriske opprørerne er sunnimuslimer. I Beirut har det oppstått kraftige voldshandlinger mellom shia- og sunnimuslimer som følge av konflikten i Syria (Rodum, 2012). Omar Kabboul, programassistent hos National Democratic Institute i Libanon, forteller at borgerkrigen i Syria blant annet har ført til at Libanon mottar en flyktningestrøm som i stor grad består av sunnimuslimer. Dette har medført en frykt blant kristne libanesere som er redde for at en økende tilstedeværelse av sunnimuslimer, sammen med palestinerne, kan utvikle seg til en felles gruppe som kan bli en del av en intern konflikt, eller lede kampen mot det syriske regimet fra libanesisk jord. Dette er noe som kan dra Libanon inn i en ny krig (Carr, 2012).

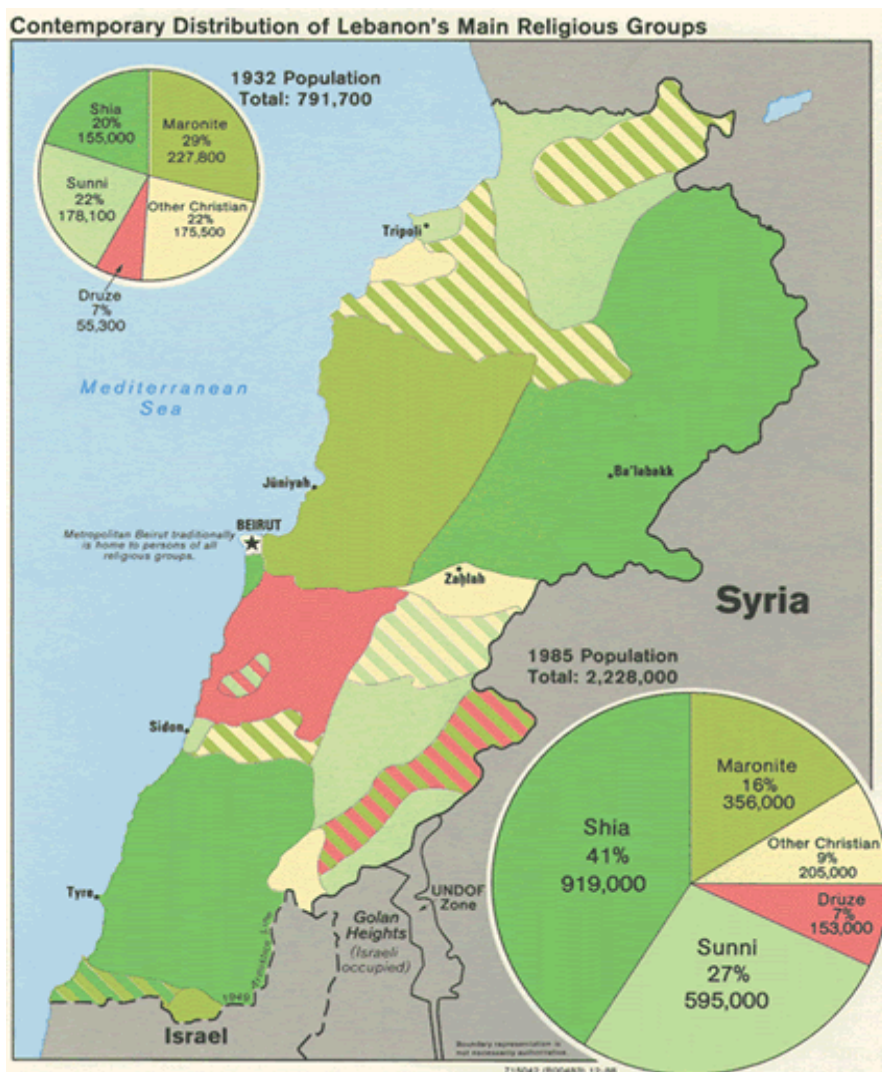
3.1.4 Maktdeling i Libanon

Før borgerkrigen var Libanon ett av de få liberale demokratier i Midt-Østen. Det som gjorde det demokratiske regime så spesielt var dens standhaftighet til tross for dens multietniske sammensetning hvorpå den store kløften var mellom muslimer og kristne, i tillegg til sytten andre sekter. Den muslimske sammensetningen består hovedsakelig av tre sekter (shia, sunni og drusere), mens den kristne er mer mangefasettert (maronitter, gresk ortodokse, gresk katolske, armenske ortodokse og armensk katolske, blant andre). Det bor også et lite antall jøder og protestanter i Libanon. Palestinske bosettere i Libanon på den tiden var i hovedsak sammensatt av sunnimuslimer (85 prosent) og ikke-maronittiske kristne (15 prosent) (Harris, 1997: 152).

Maktdeling i Libanon strekker seg som tidligere nevnt tilbake til 1861, og siden den gang har landet hatt fire ulike regimer av maktdeling. Selv om Libanon har opplevd voldelige opprør, deriblant to borgerkriger, har ingen av utfallene av disse krisene ført til noen grunnleggende endringer i Libanons maktdelingsinstitusjoner (Zahar, 2005: 219). Etter selvstendigheten fra Frankrike i 1943 ble det laget en nasjonalpakt hvor maktfordeling ble innført som politisk system. Etter en folketelling i 1932 ble posisjoner tildelt de ulike religiøse gruppene proporsjonalt og bestemte hvilke religiøse grupper som skulle ha hvilke politiske lederverv. Nasjonalpakten ble sentral for Libanons multietniske fremtid og ble ikke endret før 1989. Folketellingen fra 1932 viste at den kristne befolkningen var størst med 51 prosent av

innbyggerne, hvorpå maronittene var den største grupperingen av de kristne. 22 prosent av befolkningen var sunnimuslimer, mens 20 prosent var sjiamuslimer. På bakgrunn av disse tallene vedtok nasjonalpakten av de kristne skulle ha flertallet i nasjonalforsamlingen i forholdet 6:5 til muslimene. Ettersom det ikke ble gjennomført nye folketellinger som kunne vise til endringer i gruppenes størrelsesforhold ble det etterhvert uroligheter og misnøye da muslimene vokste i antall i forhold til de kristne (Larsen, 2008).

Figur 3: Etnisk fordeling i Libanon fra 1932 og 1985 – før og etter Taif –avtalen.

Kilde: Joshua Project website¹¹

¹¹ Hentet den 08.05.2013 fra: <http://www.joshuaproject.net/people-profile.php?peo3=13017&rog3=LE>

Muslimene krevde en større rolle i nasjonalforsamlingen ettersom de hadde vokst seg større enn de kristne. Dette førte til at nasjonalpaktens budskap ble utvannet, hvilket igjen bidro til uroligheter og etter hvert var dette en av årsakene til utbruddet av borgerkrigen i 1976 (Larsen, 2008: 35–36; Ghosn & Khoury, 2011). Tajf-avtalen fra 1986 reviderte nasjonalpakten for å ta hensyn til den økende andelen av muslimer. Man ble i denne avtalen enige om at plassene i nasjonalforsamlingen skulle deles 50-50 mellom kristne og muslimer, statsministeren skulle være sunnimuslim og presidenten maronitt. Videre skulle formannen og nestformannen i forsamlingen posisjoneres av en sjiamuslim og en druser, forsvarsministeren skulle være gresk-ortodoks, mens forsvarssjefen skulle være maronitt (Ibid, 2008: 137; Ibid, 2011).

Tajf-avtalen fra 1989 endret maktfordelingen og bidro til at borgerkrigen tok slutt. Parlamentet fikk 128 seter som skulle fordeles likt mellom kristne og muslimer:

Tabell 5: Setefordeling i parlamentet

Kristne	Før Tajf	Etter Tajf	Muslimske	Før Tajf	Etter Tajf
trossamfunn			trossamfunn		
Maronitter	30	34	Sunnimuslimer	20	27
Greskortodokse	11	14	Sjiamuslimer	19	27
Armenskortodokse	6	8	Drusere	6	8
Armenskkatolske	4	5	Alawitter	0	2
Protestanter	1	1			
Andre kristne	1	1			
Antall kristne	54	64	Antall muslimer	45	64
Totalt 128 seter					

(Larsen, 2008: 195).

Fordelingen vi ser i tabellen over er i utgangspunktet komplisert, og den kompliserts ytterligere når setene skal deles inn i 25 valgdistrikter. Valgdistriktene blir vedtatt etter en valglov i forkant av hvert valg. Inndelingen avgjør hvilke trosretninger som får valgbare delegater og hvor mange delegater hver trosretning får. Et eksempel på et slikt distrikt er Chouf-distriktet som fikk åtte seter i nasjonalforsamlingen ved valget i 2009. De åtte setene

ble fordelt slik at maronittene fikk tre plasser, sunnimuslimene og druserne fikk to seter hver, mens de greskortodokse fikk ett sete. I Chouf-distriktet bor det også flere andre trosretninger, blant annet sjiamuslimer og greskortodokse, men disse gruppene var ikke store nok til at de fikk noen plass i parlamentet. Disse trosretningene må derfor stemme på en av de fire godkjente trosretningene ved valg (Ghosn & Khoury, 2011). Maktdelingssystemet gjør det vanskelig å skulle blande trosretninger og politiske partier; uansett hva slags parti det er snakk om fra Chouf-distriktet så har ikke de mulighet til å for eksempel stille med en sjiamuslim som toppkandidat (Larsen, 2008).

4.1 Tidligere forskning

Om Bosnia

Karin Dyrstad m.fl. (2012) har skrevet doktorgrad om postkonflikt Bosnia. Hun ser blant annet på graden av etnisk nasjonalisme og hva som fører til at personer får følelser av etnisk nasjonalisme. Hun finner at det å tilhøre en minoritet eller majoritet i seg selv ikke gir utslag på grad av etnisk nasjonalisme, det gjør heller ikke størrelsen på gruppene. Derimot viser hennes funn at det gjør utslag om man slår sammen disse to og konkluderer med at om man tilhører en minoritet av en viss størrelse og representerer en viss realistisk trussel så blir konkurransen mellom gruppene mer fremtredende. Resultatene hennes viser også at medlemmer av gruppene som utgjør en majoritet er mer negative til ut-gruppe-medlemmer, og de blir mer negative dess større gruppa deres er Dyrstad, Ellingsen & Rød, 2012).

Jai Kwan Jung (2012) skriver at det er en økende bekymring for at det vil komme til å bryte ut uroligheter i Bosnia igjen selv om det ikke har oppstått stor-skala vold siden Dayton-avtalen (Jung, 2012). Tall fra 2001 fra Bosnia viser at de skillelinjene som viste seg under borgerkrigen har vedvart og utviklet seg til politiske strukturer (Bieber, 2006; Jung, 2012). Dette kommer til uttrykk blant annet gjennom svarene de ulike etniske gruppene gir på hvilket parti de stemte på ved forrige valg. Alle valgresultatene siden signeringen av Daytonavtalen viser at de etnisk nasjonalistiske delingene har dominert valgpolitikk i postkonflikt Bosnia, noe maktdelingssystemet har lagt til rette for (Jung, 2012). Eiki Berg (2012) som også ser på Bosnia, får resultater som sier at det er en stor andel som ikke stoler på andre etniske grupper enn ens egen, spesielt gjelder dette i Republikken Srpska.

Om Libanon

«The Lebanese case shows us that consociational devices at best do not have a great deal of potency in building legitimacy and stability. At worst, they may actually have exacerbated divisions and hastened the collapse» (Lijphart, 1977: 233).

Brenda Seaver skriver at maktdeling i Libanon har ført mye dårlig med seg, men alternativet er ikke noe bedre, altså at en av gruppene skal ha majoritetsstyre (Seaver, 2000). Videre hevder Makdisi og Marktanner (2009) at maktdelingen i Libanon har sementert det det har prøvd å overkomme, nemlig vertikal og horisontal ulikhet. Simon Haddad (2001) skrev om

forholdet mellom kristne og muslimer i Libanon og målte blant annet hvor mye mellometnisk kontakt som har foregått. Surveyen han brukte var fra 2000. Resultatene forteller oss at det var lav mellometnisk kontakt mellom muslimer og kristne. Forfatteren hevder at grunnen til den lave frekvensen av kontakt kommer av nedarvet frykt og mangel på tillit mellom de to gruppene, spesielt forholdet kristne til muslimer. Noe av grunnen til at gruppene frykter hverandre er:

“Muslim fears concern sociopolitical grievances and complaints, often legitimate ones about political under-representation and economic under-privileges. Christians fears, by contrast, reach much deeper, even existential proportions, concerning questions of survival, freedom and dignity” (Malik, 1997: 19 –20).

Når de kristne ble spurt om de aksepterte å bo i naboskap med muslimer var det 23 prosent som var i mot dette og 22,7 prosent som var sterkt i mot. Kun 10 prosent var helt positive til å kunne bo i naboskap med muslimer. Når de kristne ble spurt om de kunne akseptert å gifte seg med en muslim var det kun 11 prosent som mente at dette var greit. Når kristne ble spurt om de følte at Taif-avtalen garanterte deres interesser var det 31,4 prosent som var uenig mens 30,5 prosent var sterkt uenig i dette (Haddad, 2001).

Et annet resultat som er interessant i dette tilfellet er en undersøkelse gjort av Pew Reaserch Center som ser på nabolandenes forhold til borgerkrigen i Syria. Undersøkelsen viser at 95 prosent av den libanesiske befolkningen er bekymret for at volden i Syria kommer til å spre seg til landet. 68 prosent oppgir at de er svært bekymret (Pew Reserch center, 2013). Dette er noe som det kan være interessant å ta i betraktning i sammenheng med frykt og tillit til andre etniske grupper i Libanon. Videre ser man av forskningsartikkelen til Haddad (2001) at 66, 8 prosent svarte at de ubetinget ville støttet sin egen etniske gruppe om det skulle oppstå en konflikt mellom deres gruppe og andre grupper, 24 prosent svarte at de ville støttet sin egen etniske gruppe med mindre det var deres gruppe som startet konflikten.

4.2 Oppsummering og hypoteser

Frem til nå har jeg gjennomgått relevant teori om etnisitet, etnisk nasjonalisme og maktdeling, samt bakgrunnsinformasjon om Bosnia og Libanon. Bosnia og Libanon er to land som begge har opplevd etnisk konflikt og som begge i dag har maktdeling som en del av styringsformen.

Maktdelingen i Bosnia sies av flere å være en vellykket maktdeling da det ikke har blusset opp nye konflikt siden innføringen. Libanon på den andre siden blir karakterisert som et mislykket forsøk da ny etnisk konflikt oppstod i etterkant av maktdelingen. Tidligere forskning viser at de etniske gruppene som hardnet til under borgerkrigen har hardnet enda mer i postkonflikt og utviklet seg til å bli politiske strukturer. Tilliten er lav blant de ulike etniske gruppene. Tilliten er også lav til ulike etniske grupper i Libanon og til tross for at gruppene bor relativt blandet er det flere som ikke ønsker seg naboskap med andre etniske identiteter enn ens egen.

Noe av hovedformålet med maktdeling er å få slutt på konflikt og å bygge opp tillit mellom grupperingene i landet slik at man kan få til et stabilt demokrati. Maktdeling skal være et middel som skal binde folkegruppene sammen på en måte som gjør at alle føler at de har en plass i samfunnet og på denne måten unngå at grupperinger ønsker å separere seg. Flere forskere viser til at etniske konflikter hardner etniske identiteter (Chapman & Roeder, 2007; Bieber, 2006; Raynal-Queral, 2002). Det er derfor viktig at maktdeling har den effekten på postkonfliktsamfunn at etniske grupper ikke hardner til enda mer men blir mer samarbeidsvillige da resultater av tidligere forskning viser at etniske identiteter som har hardnet til og blitt politiserte danner et sikkerhetsdilemma, noe som videre kan resultere i vold og i verste fall motivasjon til etnisk rensning (Binningsbø, 2013; Jung, 2012; Reynal-Querol, 2002; Kaufmann, 1996). Videre viser teori at samarbeid mellom etniske grupper minsker sannsynligheten for etnosentrisme (LeVine & Campell, 1972; Dyrstad, 2012) noe som igjen minsker faren for etnisk konflikt. Om maktdeling faktisk fungerer og fjerner sikkerhetsdilemmaet burde det ikke være noe problem for etniske grupperinger å bo i samme land og samarbeid mellom gruppene burde kunne fungere fint. Min første hypotese blir derfor:

H1: Om maktdeling har vært vellykket så burde innbyggerne være positivt innstilt til en multietnisk stat.

Ett annet sentralt element ved maktdeling er å skape tillit gjennom at alle grupper som kan være i stand til å spilere freden skal inkluderes i institusjonene og bli gitt innflytelse når beslutninger skal tas (Sisk, 2003). Min tredje hypotese blir derfor:

H2: Om maktdeelingen har vært vellykket så bør tilliten mellom de ulike etniske gruppene være god.

Maktdeling skal bidra til å minske sikkerhetsdilemmaet slik at selv den minste minoriteten i et land skal kunne føle seg trygg. Sikkerhetsdilemmaet angår statlig sikkerhet, alle etniske grupper skal føle en trygghet ved at de har retten til å nedlegge veto slik at de andre etniske gruppene ikke kan innføre lovforslag som truer deres gruppe. Om dette fungerer og ingen etniske grupper føler seg truet vil hvertfall det politiske plan legge til rette for at etniske grupper ikke skal være truende overfor hverandre da rettighetene skal være gode for alle parter. Dette vil kanskje medføre mindre frustrasjon og ulikhet mellom gruppene og man vil føle seg tryggere på andre etniske grupper enn om det ikke hadde blitt innført maktdeling. På bakgrunn av dette reiser jeg en tredje hypotese:

H3: Om maktdeelingen har vært vellykket så bør folk føle seg trygge uansett hvilken etniske gruppe de tilhører¹².

Hva man identifiserer seg som kan si en del om hva hvor sterk nasjonalfølelsen er i et land. Om man først og fremst identifiserer seg som en libanoser kan man ha grunn til å tro at man identifiserer seg som en del av en større gruppe – som for Libanon sin del vil si en sammensatt etnisk gruppe. Om kritikerne har rett og maktdeling bidrar til å opprettholde eller øke avstanden mellom etniske grupper er det grunn til å tro at mange først og fremst vil identifisere seg med sin etniske tilhørighet fremfor den felles nasjonale identiteten. Ved dette reiser jeg en siste hypotese:

H4: Hvis maktdeelingen har vært vellykket så bør det bidra til at innbyggerne føler seg som en libanoser først og fremst, ikke sin etniske tilhørighet.¹³

Hypotese tre og fire blir besvart fra resultater fra henholdsvis Bosnia og Libanon¹⁴.

¹² Har kun data for Bosnia for denne hypotesen.

¹³ Har kun data for Libanon for denne hypotesen.

¹⁴ Grunnen til dette er bruken av to ulike datasett. Se del 4.

Tabell 6: Hypoteser

Hypotese	Land	Avhengig variabel
1 Om maktdeling har vært vellykket så bør innbyggerne være positivt innstilt til en multietnisk stat.	Bosnia og Libanon	Holdninger til en multietnisk stat
2 Om maktdelingen har vært vellykket så bør tilliten mellom de ulike etniske gruppene være god	Bosnia og Libanon	Tillit
3 Om maktdelingen har vært vellykket så bør folk føle seg trygge uansett hvilken etnisk gruppe de tilhører	Bosnia	Trygghet
4 Hvis maktdelingen har vært vellykket så bør det bidra til at innbyggerne føler seg som en libaneser først og fremst, ikke sin etniske tilhørighet,	Libanon	Følelse av etnisk eller libanesisk tilhørighet

Del 4. Metode

I denne delen skal jeg presentere det metodiske opplegget jeg har valt for å belyse problemstillingene mine. Jeg har valgt å benytte meg av kvantitativ metode da dette er en måte hvor man vektlegger antall, utbredelse og generalisering gjennom statistisk metode, noe som passer mine hypoteser godt da jeg skal se på holdninger til flest mulig mennesker i to land. I tillegg til å benytte logistisk regresjon støtter jeg meg til krysstabeller for å for å finne svar på noen av underhypotesene mine. Krysstabeller gir meg tall på hvor mange som har de holdningene jeg er ute etter og jeg mener at dette er godt nok for å gi en indikasjon på hvordan holdningene er til andre etniske grupper i landene. Jeg har valgt å ta med den historiske biten da jeg ønsker å se nærmere på situasjonen i begge land. Dette for å få en større dybde i analysen, for vise til at det er to ulike kontekster det er snakk om, men hvor noen av problemene landene sliter med er de samme, nemlig en historie med etniske sammenstøt hvorpå landene den dag i dag fortsatt består av de samme etniske sammensetningene som før borgerkrigene. Denne kunnskapen skal støtte den statistiske analysen slik at tallene kan tolkes i et større og mer dyptgående bilde av situasjonen i de to landene¹⁵. Formålet er å se det store bilde, med et ønske om å generalisere. Statistikk er noe som ikke er selvforklarende, og derfor inngår fortolkning av tall som en del av kvantitativ metode¹⁶.

4.1 Data

Data for Bosnia har jeg hentet fra The South-East European Social Survey Program fra 2006 av Albert Simkus. Dataene er basert på et representativt utvalg av mennesker i alderen 18-80 år, med en gjennomsnittsalder på 39,8 år¹⁷.

For Libanon hentet jeg data fra Arab Barometer. Som en del av Arab Barometer har jeg sett på holdninger som er målt blant libanesere over politiske og sosiale saker. Dette er en statistisk undersøkelse hvor 1 388 libanesere er intervjuet i perioden 24. november og

¹⁵ En kvalitativ studie med liknende problemstilling kunne vært en fin oppfølging til denne kvantitative studien for å få en mer helhetlig bilde av hvordan maktdeling har påvirket de to landene.

¹⁶ Det er viktig å få frem at statistisk analyse er analyse av modeller og ikke virkeligheten som er langt mer sammensatt og kompleks (Eikemo og Clausen, 2007: 313). Oppgavens omfang setter begrensinger for hva det er rom for å ta med, slik a for eksempel intervjuer uteblir, noe som kunne bidratt til og gitt oppgaven et mer helhetlig og omfattende bilde av hvordan holdningene er mellom etniske grupper i Libanon og Bosnia. Dette er noe som kunne ha vært hensiktsmessig å ta med om oppgaven hadde vært av større omfang.

¹⁷ Rundes opp til 40 år i regresjonsanalysen.

6. desember 2010 og så i april 2011. Undersøkelsen har intervjuet respondenter fra alle deler av landet¹⁸ i alderen 18-89 år med en gjennomsnittsalder på 40 år. Av alle respondentene så var 59 prosent av de spurte muslimer mens 49 prosent var kristne.

Analysene i oppgaven er blitt gjennomført gjennom programmet SPSS og datasettene er basert på enkel tilfeldig uttrekning (ETT).

4.1.1 Statistisk generalisering og hypotesetesting

ETT tilsvarer utvalget n enheter som er trukket ut av populasjonen som består av N enheter. Alle mulige utvalg av størrelsen n har lik sannsynlighet for å bli trukket ut, noe som betyr at hver enhet i populasjonen har lik sannsynlighet (n/N) til å komme med i utvalget. Dette er gjort for at undersøkelsen skal være statistisk generaliserbar ved at man trekker slutninger om n til hele populasjonen (N) som er et sannsynlighetsutvalg (Ringdal, 2007: 187). Statistisk generalisering kan skje på to måter: estimering eller hypotesetesting. Denne oppgaven belager seg kun på hypotesetesting.

4.1.2 Validitet og reliabilitet

Validitet og reliabilitet er sentrale begreper i kvalitetssikring av vitenskapelige undersøkelser. Begrepet reliabilitet brukes om analysens pålitelighet, mens validitet brukes om å teste om man faktisk måler det man ønsker å måle. Høy reliabilitet er en forutsetning for å få høy validitet, man kan derfor si at reliabilitet er et empirisk spørsmål, mens for å sjekke validiteten må man gjennomføre en teoretisk vurdering i tillegg (Ringdal, 2007: 329). Reliabilitet tar utgangspunkt i tilfeldige målefeil som har skjedd under innsamling, bearbeiding og analysen av dataene. Noen spørsmål er ofte mer sårbare for målefeil, som for eksempel holdningsspørsmål. Holdningsspørsmål tar utgangspunkt i psykologiske tilstander som er indirekte målbare (Ringdal, 2007: 181).

I denne oppgaven har respondenten selv plassert seg selv på en skala og svaret er dermed subjektivt, det kan dermed være mange grunner til at respondenten svarer som den gjør. En av tingene en må ta høyde for er hvordan svaralternativene er utviklet. I de fleste tilfellene i denne oppgaven har respondenten hatt fem svaralternativer som går på en skala. Det er opp til respondenten selv å kjenne seg igjen i ett av alternativene og hake av det som passer best. Et eksempel fra denne oppgaven er følelsen av trygghet. Hva mennesker legger i

¹⁸ 16 % i Beirut, 40 % i Mount Libanon, 16 % i Nord –Libanon, 12 % i Bekaa, 6 % i Nabatiyeh, og 10 % i Sør – Libanon.

ordet trygghet kan variere og på denne måten får vi ikke helt generaliserbare resultater ut fra en analyse som er basert på et spørreskjema. Dette er det viktig å ta hensyn til når man behandler undersøkelser, slik som i denne oppgaven. Når det gjelder kontrollvariablene som kjønn, alder, jobb og utdanning er dette relativt klare faktaspørsmål hvor det antas at respondenten svarer det samme hver gang, noe som gjør disse variablene valide.

4.2 Avhengige variabler og logistisk regresjon

Målet med analysen er å se ulike holdninger blant de to landene Libanon og Bosnia og mellom de ulike grupperingene i landene. Siden jeg har valgt to land som ikke ligger i geografisk nærhet har jeg ikke funnet noe data som innehar begge landene¹⁹. På bakgrunn av dette har jeg måttet bruke to uavhengige datasett, ett for Bosnia og ett for Libanon, og de avhengige variablene jeg benytter vil derfor variere noe da spørsmålene som er blitt stilt i de to landene har vært noe ulike.

Variabelen *holdninger til en multietnisk stat* brukes både for Bosnia og for Libanon. Dette er en variabel som kan fortelle mye om etniske gruppers holdninger til hverandre da det er naturlig å tenke at om man har vennligstilte holdninger mot andre etniske grupper, så vil man heller ikke ha et problem med å bo i en felles stat. Som hypotesen min sier: om maktdeling har vært vellykket så burde innbyggerne være positivt innstilt til en multietnisk stat. For Bosnia baserer variabelen seg på spørsmålet «every nationality should have its own state». Dette er et spørsmål med fem svaralternativer: agree, agree strongly, neither disagree or agree, disagree og disagree strongly. I denne variabelen ønsket jeg kun å skille mellom dem som har følelser for at hver nasjonalitet skal ha sin egen stat og de som er i mot. Variabelen ble derfor dummykodet til 1 = ja og 0 = nei. Jeg tok bort de som ikke visste. I datasettet til Libanon fantes det ikke spørsmål som ga direkte svar på dette, men et annet spørsmål kan gi oss sterke indikasjoner på hva libaneserne ville sagt om de fikk det samme spørsmålet som bosjakene, nemlig: «which of the following groups do you wish to have as neighbors?» Hvorfor Grunnen til at jeg velger å bruke dette spørsmålet i variabelen *holdninger til en multietnisk stat* er fordi det er naturlig å tro at de som synes at det er greit å ha personer fra andre etniske grupper som nabo også vil synes at det er uproblematisk å ha en multietnisk stat.²⁰ Spørsmålet ble stilt i tre runder, hvor respondenten først skulle svare på om han ønsket

¹⁹ Mer om det i del 5.3.3

²⁰ De som derimot er negative til et multietnisk nabolag trenger nødvendigvis ikke å være negative til en multietnisk stat.

«followers of other religions» som naboer, så om han ønsket «people of different race and color» som nabo. Spørsmålene hadde de fire svaralternativer: *I don't wish, I don't mind, don't know* og *decline to answer*. Jeg slo sammen spørsmålene og laget en dikotom variabel slik at 1 står for at man ikke bryr seg om det bor mennesker av annen rase eller religion i nabolaget, mens 0 står for at man ikke ønsker dette. Jeg fjernet de som ikke visste eller ikke ville svare eller ikke ønsket å svare på spørsmålet. Neste avhengige variabel som er lik for begge land er *tillit*. Dette er en interessant variabel i denne sammenheng for å se om ulike etniske grupper har tillit til hverandre på tross av konflikten. Som hypotesen sier så bør tilliten være god mellom de ulike etniske gruppene om maktdeling har fungert som den skal.

For Bosnia baserer denne variabelen seg på spørsmålet «I really like and trust the people living in this city/local community». Variabelen har 6 svaralternativer: *agree strongly, agree, neither agree or disagree, disagree, disagree strongly* og *don't know/no answer*. Variabelen har jeg kodet fra 1 til 4 hvor 1 betyr *helt uenig*, 2 betyr *uenig*, 3 betyr *enig*, mens 4 betyr *helt enig*. Jeg ønsket å bevare gradforskjeller på *tillit* og bevarte derfor alle svaralternativene med unntak av de som ikke visste. På bakgrunn av dette kommer jeg til å benytte OLS-regresjon for denne variabelen. For Libanon baserer variabelen *tillit* seg på spørsmålet «generally speaking, would you say that most people can be trusted? ». Her var det kun fire svaralternativer: “*most people can be trusted, you must be very careful in dealing with people, don't know* og *decline to answer*. Når jeg tar bort de som ikke har svart og som ikke visste blir det kun to svaralternativer igjen og jeg lager derfor en dikotom variable med 1 som betyr *har tillit* og 0 som betyr *har ikke tillit*. Den siste variabelen for begge land er ulike: *trygghet* og *identitet*. Dette er to variabler som passer godt og som vil bidra til å besvare min problemstilling på en bedre måte enn om jeg fant to mindre gode survey-spørsmål fra datasettene som var like, men som ikke ga like mye mening.

For Bosnia bruker jeg variabelen *trygghet* som kommer av spørsmålet “when you are walking alone in this neighborhood or community do you worry that someone might attack you just because of your nationality? “. Denne variabelen skal bidra til å avgjøre om jeg skal beholde eller forkaste hypotesen «om maktdelingen har vært vellykket så bør folk føle seg trygge uansett hvilken etnisk gruppe de tilhører». Svaralternativene til spørsmålet var: *not at all, not very much, some, very much* og *dont know/no answer*. Disse svarene har jeg dummykodet til at 1 betyr *ja, jeg er redd*, mens 0 betyr *nei, jeg er ikke redd*. Dette har jeg gjort fordi jeg mener at det er interessant å se hvor mange som i det hele tatt føler seg litt utrygg på bakgrunn av sin etniske tilhørighet. Dersom jeg finner at de aller fleste føler seg trygge kan man si at maktdeling kan ha bidratt til å skape trygghet mellom etniske

grupperinger. For Libanon bruker jeg variabelen identitet. Spørsmålet som blir brukt her er «which of the following best describes you? 1. above all I am a Lebanese, 2. above all I am a muslim, 3. above all I am a Arab, 4. above all I am a Christian, 5. other, 8. can't choose, 9. decline to answer. Jeg dummykodet variabelen slik at 1 står for at man først og fremst ser på seg selv som en libaneser, mens 0 står for at man først og fremst identifiserer seg med in etniske gruppe. Denne variabelen vil kunne si noe om hvorvidt Libanon har klart å skape en nasjonal identitetsfølelse på tross av den etniske fragmenterte sammensetningen.

Tre av de avhengige variablene jeg skal bruke er dikotome, og jeg kan dermed ikke benytte lineær regresjon. Når variablene er dikotome er logistisk regresjon det beste alternativet. I logistisk regresjon er det logiten, som er logaritmen til oddsen for ($Y=1$), som er avhengig variabel. Problemstillingen tilpasset logiten blir da: hva er sannsynligheten for at innbyggerne i Bosnia og Libanon har positive holdninger til hverandre, ved å begrense regresjonskoeffisientene i forhold til Maximun Likelihood (Eikmo og Clausen, 2007: 83).

Odds, sannsynlighet og logit er sentrale begreper i logistisk regresjon. Oddsen (Tegnet til odds) defineres som $(\text{odds}) = P/(1 - P)$, hvor P er sannsynligheten for at respondenten(e) skal ha positive holdninger til det de blir spurt om ($Y = 1$) og $1 - P$ er sannsynligheten for negative holdninger ($Y = 0$). Hvis man har like mye positive som negative holdninger er oddsen 1 (Eikmo og Clausen, 2007: 83–84). Sannsynlighet er et begrep vi har bedre kjennskap til. Sannsynlighetsskalaen går fra 0 til 1. Hvis det er like stor sannsynlighet for negative holdninger som positive, er sannsynligheten for positive holdninger 0.5 eller 50 prosent. Sannsynlighet følger oddsen som vil si at hvis sannsynligheten for negative holdninger er høyere enn 0.5 blir oddsen høyere enn 1. Med andre ord så vil høy sannsynlighet gi høy odds. Det siste begrepet som skal nevnes er logiten, eller avhengig variabel, som også kort ble nevnt innledningsvis i kapittelet. Hvorfor vi må ta med logiten er fordi vi i en lineær regresjonsmodell vil kunne predikere en verdi større enn 1 eller mindre enn 0. Vi vil derfor kunne finne estimer som ikke vil gi mening, siden Y kun varierer mellom 0 og 1. På grunn av dette må vi bruke en matematisk funksjon slik at vi kan predikere sannsynligheter som kan gå nær null. Hvis vi tar logaritmen av oddsen så får vi en avhengig variabel som kan gå fra minus uendelig til pluss uendelig. På denne måten kan vi finne sannsynligheter for positive holdninger som varierer mellom 0 og 1 uten å legge begrensninger på regresjonsligningens koeffisientverdier. Variabelen tillit for Bosnia er ikke dikotom og jeg benytter OLS –regresjon på denne.

Jeg bruker programmet *Statistical Package for Social Sciences* (SPSS) som analyseverktøy. SPSS er et av de eldste og mest brukte programvaren innenfor statistisk

analyse (Eikemo og Clausen, 2007: 17). SPSS oppdateres jevnlig, versjonen som jeg bruker i denne analysen er versjon 20.

4.2.1 Krysstabeller

Krysstabeller er flerdimensjonale tabeller som bygger på fordelingen etter to eller flere variabler. Krysstabeller bygger på variabler som enten har et fåtall naturlige kategorier, eller som har blitt inndelt i kategorier. Man kan benytte krysstabeller for ulike formål: det er vanlig å bruke slike tabeller til å beskrive et utvalg som skal analyseres i metoddelen i en forskningsrapport, i et slikt tilfelle er hensikten med en krysstabell å beskrive noe. I andre tilfeller kan man benytte krysstabeller til å analysere sammenhengen mellom en avhengig variabel (Y) og en eller flere uavhengige variabler (X). Hensikten med å bruke krysstabeller på denne måten er å forklare et fenomen ved hjelp av tabellanalyse (Ringdal, 2007: 271). I denne oppgaven har jeg valgt å benytte meg av begge måtene å anvende krysstabeller på. I første del av metoddelen bruker jeg krysstabeller for å beskrive utvalget i regresjonsmodellen som kommer senere. Videre bruker jeg krysstabeller for å gi svar på to av hypotesene mine, og slik sett bruker jeg tabellene til å se i hvilken retning respondentene har svart på ulike holdningsspørsmål. Gjennom bruk av krysstabeller mister jeg noe informasjon til sammenlikning med bruken av regresjon. Jeg vil ikke kunne si noe om hva som kan være med å påvirke at noen har svart det ene eller det andre, men jeg får gode indikasjoner på hva som er den gjengse mening blant innbyggerne, noe som i denne oppgaven er tilfredsstillende analysert sammen med tidligere forskning og kontekst.

4.3 Uavhengige variabler

De uavhengige variablene i en modell er de variablene som ikke påvirkes av andre variabler, såkalte eksogene variabler. I denne oppgaven benytter jeg meg av to ulike datasett noe som påvirker valgene mine av uavhengige variabler. Noen av de uavhengige variablene er like for begge land, men noen er også ulike da datasettene ikke stiller de samme spørsmålene. Jeg begynner med å beskrive de uavhengige variablene som er like for begge land.

Kjønn er likt for begge land og er dummykodet slik at mann er 1 og kvinne 0. Alder er også den samme for både Libanon og Bosnia og jeg har kodet variablene i intervaller på sju grupper. Intervallene starter fra 18 til 24, 25 til 34 også videre. Utdanning har jeg valgt å dummykode til lavere og høyere utdanning, grensen går mellom dem som har

videreutdannelse etter videregående skole og de som ikke har det. Dette har jeg gjort for å forenkle tallene mine i den logistiske regresjonen, og fordi jeg mener at det er et naturlig sted å sette et skille for å se om det er noen forskjell på holdningene til mennesker med lavere og høyere utdannelse. Utdanningsvariabelen har verdien 1 for høyere utdannelse og 0 for de som har et lavere utdanningsnivå. Arbeidsvariabelen er også dummykodet hvor verdien 1 står for at man er i arbeid, mens 0 står for at man ikke er i arbeid.

For Bosnia har jeg dummykodet variablene for hvilken etnisk tilhørighet respondenten har, bosnisk har verdien 1, mens serbisk, kroatisk og andre har verdien 0, det samme har jeg gjort med serberne og kroatene. I regresjonen har jeg valgt å bruke *kroatisk* som referansekategori. I regresjonsmodellene for Bosnia er det noen flere uavhengige variabler enn det er for Libanon. Dette er fordi det var flere relevante spørsmål for mine hypoteser i datasettet for Bosnia enn det var i Arab Barameter²¹. *Grad av religiøsitet* er et mål på hvor religiøs respondenten anser seg selv. Her går verdiene på en skala fra 1 til 6 hvor 1 betyr at man ikke ser på seg selv som noe religiøs, mens 6 betyr at man ser på seg selv som fullstendig religiøs. *Familiemiks* er en variabel som viser om familiene er etnisk «rene» eller om de har medlemmer fra ulike etnisiteter. Dette er en dummy-variabel hvor 1 betyr at familien er multietnisk, mens 0 betyr at familien kun består av en etnisitet.

For Libanon har jeg dummykodet de religiøse grupperingene *sunnimuslim*, *shiamuslim* og *kristen*²². I regresjonen bruker jeg *shiamuslim* som referansekategori.

4.4 Noen metodologiske utfordringer

4.4.1 Utvalgsstørrelsen og missing data

Når jeg har omkodet variablene jeg bruker i denne analysen så har jeg bevisst utelatt noen svar. Dette har jeg for eksempel gjort på noe spørsmål som har svarkategori «vet ikke» eller «vil ikke svare» som svaralternativer. Svaralternativer slik som dette er ikke så interessant i denne sammenheng da jeg er ute etter å se i hvilken retning respondentene har holdninger, enten i positiv eller negativ retning. Om jeg hadde tatt med svaralternativer som «vet ikke» og «vil ikke svare» så ville dette blitt et resultat som jeg måtte tolket ut i fra antakelser: for eksempel om man svarer «vet ikke» på spørsmålet om man ønsker å ha mennesker fra andre

²¹ Mer om dette i del 5.3.3

²² Druser var også en gruppe som er tatt med i datasettet, men jeg har valt å utelate denne gruppen da den er veldig liten, kun 80 respondenter var drusere.

etniske grupper i nabolaget, kan man velge å tro at personen er skeptisk da hun ikke svarer «ja». Dette ville kun blitt antakelser og ikke noe jeg kunne brukt i resultatene mine.

Surveyene for begge land har hatt en nedre aldersgrense på 18 år og en øvre aldersgrense på 80 år (Bosnia) og 89 år (Libanon). Dette gjør at jeg kun har med respondenter i aldersrommet mellom 18 og 80/89 år.

4.4.2 Bruk av to ulike datasett

Formålet med oppgaven er å finne ut hvordan holdningene mellom ulike grupperinger er i Libanon og Bosnia. Et problem som oppstår når jeg skal se på disse to landene er at det ikke er laget noen felles survey for begge land. Dette gjør at jeg må benytte to ulike datasett, noe som ikke er helt ideelt. Om jeg hadde fått det slik jeg ønsket så hadde jeg hatt ett datasett som stilte de nøyaktig samme spørsmålene i begge land. Siden dette ikke er tilfelle har jeg plukket ut spørsmål som er så like som mulig. Som avhengige variabler fant jeg to spørsmål i hvert land som liknet såpass mye at jeg kunne bruke de til de samme variablene: *tillit* og *holdninger til en felles stat*. For variabelen *tillit* har jeg brukt spørsmålet “I really like and trust the people living in this city/local community” for Bosnia, og spørsmålet «generally speaking, would you say that most people can be trusted» for Libanon. Selv om variablene for Libanon og Bosnia har ulike spørsmål så måler de det samme, nemlig hvorvidt det finnes tillit mellom ulike etniske grupper eller ikke. Det samme gjelder variabelen *holdninger til en felles stat* hvor spørsmålet for Bosnia er «every nationality should have its own state» mens spørsmålet for Libanon er «which of the following groups do you wish to have as neighbors». Den siste variabelen i hvert land er ulik, altså *identitet* og *trygghet*. Selv om disse to ikke vil måle det samme så mener jeg at det er hensiktsmessig å ta de med da begge kan si noe om etnisitet og holdninger rundt etnisitet og det landet de bor i. Det ideelle hadde vært om jeg hadde hatt like spørsmål for begge land slik at jeg kunne sett hva den libanesiske befolkningen svarte på de samme spørsmålene som den Bosniske befolkningen, men dette er per dags dato ikke mulig da det ikke finnes ett datasett som tar for seg både Bosnia og Libanon.

Del 5. Analyse

5.1. Deskriptiv statistikk

Tabell 7: Krysstabell for Bosnia
Holdninger til en multietnisk stat²³

Avhengig variabel		Bosnisk	Serbisk	Kroatisk	Totalt
Holdninger til multietnisk stat	Negativ til multietnisk stat	128 10,6 %*	762 72,2 %	153 43,5 %	1052 40 %
	Positiv til multietnisk stat	1071 89,3 %	292 27,7 %	198 56,4 %	1584 60 %
Totalt		1199 45,4 %	1054 39,9 %	351 13,3 %	2636 100 %

*Prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter innen samme etniske gruppe.

I krysstabellen over ser vi hva innbyggerne i Bosnia har svart på spørsmålet «syns du at alle etniske grupper burde ha sin egen stat?». Av tallene kan vi lese at av det totale antallet respondenter så har 40 % svart at de mener det er best om det blir opprettet etnisk homogene stater og at de slik sett er negative til en multietnisk stat. Om man ser nærmere på hva de ulike etniske gruppene har svart så ser man at av de to største grupperingene, bosnjakene og serberne, så ser vi at det er langt flere serbere som er kritiske til en multietnisk stat enn bosnjaker. Slik sett er det flere bosnjaker som er positive til en multietnisk stat enn serbere. Dette var ikke noe overraskende med tanke på at 27 prosent av serberne ønsker separasjon fra Bosnia (Berg, 2012) mens bosnjakene ønsker å beholde sitt landområde og ikke at Republika Srpska skal bli en selvstendig stat. Bosnia har hatt den samme formen for maktdeling helt siden verdenssamfunnet bestemte at det skulle innføres i 1995. Det var aldri innbyggere i Bosnia som ba om maktdeling, det ble innført som den beste løsningen for å samle partene til forhandlingsbordet (Bieber, 2006).

²³ Her har jeg kun tatt med de tre største etniske grupperingene i Bosnia og utelatt andre grupper. De andre gruppene er inkludert i totalen og det er derfor totalen er noe større enn de tre etniske gruppene til sammen.

Tabell 8: Krysstabell for Libanon**Holdninger til en multietnisk stat²⁴**

Avhengig variabel		Sunni	Shia	Kristen	Totalt
Holdninger til multietnisk stat	Negativ til multietnisk stat	19 7,3 %*	99 17 %	22 8,8 %	140 12,8 %
	Positiv til multietnisk stat	241 92,6 %	480 82,9 %	228 91,2 %	949 87,1 %
Totalt		260 23,8 %	579 53,1 %	250 22,9 %	1089 100 %

*Prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter innen samme etniske gruppe.

På spørsmålet «Which of the following groups do you wish to have as neighbors?» har respondentene svart på en skala fra 1 til 4, en jeg har valgt å omkode variabelen til en dikotom variabel da jeg ønsker å skille mellom dem som ikke tenker over at det er noen problem å ha naboer fra andre etniske grupper og de som gjør det. Det jeg ønsker å få frem er hvor mange som synes at et multietnisk naboskap er problematisk.

Av krysstabellen kan vi se at langt flere er positive til multietnisk naboskap, hvilket kan tolkes som at de er positive til en multietnisk stat. Av alle de spurte er det 87 % som mener at det er greit å bo i samme nabolag med mennesker fra andre etniske grupper, mens kun 12,8 % er negative. Om vi ser nærmere på hva de etniske gruppene har svart så kan vi se at shiamuslimene har flest respondenter som var kritiske til et multietnisk nabolag, både i forhold til alle spurte men også innad i de etniske gruppene ser vi at shiamuslimene er de mest skeptiske hvor 17 prosent av alle shiamuslimene ønsker et homogent nabolag, til sammenlikning var det bare 8 prosent kristne som ønsket det samme.

²⁴ Baserer seg på spørsmålet: Which of the following groups do you wish to have as neighbors?

5.1.1 Regresjon og analyse

I denne delen av oppgaven skal jeg gjennomføre to regresjoner – som jeg har satt sammen til en modell – og fire krysstabeller. Målet mitt er å finne svar på om det er sterke fiendtlige holdninger mellom de ulike etniske gruppene i Bosnia og Libanon.

Tabell 9: Holdninger til multietnisk stat²⁵

Bosnia	Bosnia	Libanon	\hat{p}
	B (S.E)	B (S.E)	
Menn	-0,150 (0,112)	-0,131 (0,221)	92,8 % ²⁶
Alder	0,125*** (0,034)	0,180* (0,082)	94,5 % ²⁷
Arbeid	0,031 (0,120)	0,445* (0,235)	98,9 % ²⁸
Bosnisk	2,065*** (0,160)		75 % ²⁹
Serbisk ³⁰	-1,486*** (0,145)		64,3 % ³¹
Sunnimuslim ³²		0,839** (0,286)	
Kristen		0,948** (0,287)	99,9 % ³³
Utdanning	0,170 (0,146)	0,250 (0,201)	99,9% ³⁴
Familiemiks	0,811*** (0,119)		98,0 % ³⁵
Religiøsitet	-0,234*** (0,049)		78,2% ³⁶
Konstant	0,865* (0,325)	0,167 (0,640)	

P < 0.001 = ***, p < 0.01 = **, p < 0.05 = *

²⁵ Dikotom variabel hvor 1 står for positiv til en multietnisk stat, mens 0 står for at man mener at det burde opprettes etnisk homogene stater.

²⁶ Predikert sannsynlighet for en serbisk mann på 40 år, i arbeid, lav utdanning, etnisk homogen familie og ganske religiøs (5 av 6 på skalaen).

²⁷ Predikert sannsynlighet for en serbisk mann på 40 år, i arbeid, lav utdanning, etnisk homogen familie og helt religiøs (6 av 6 på skalaen).

²⁸ Predikert sannsynlighet for en kroatisk mann på 40 år, i arbeid, lav utdanning, etnisk homogen familie og helt religiøs (6 av 6 på skalaen).

²⁹ Predikert sannsynlighet for en serbisk mann på 30 år, i arbeid, med lav utdanning, etnisk homogen familie og ganske religiøs (5 av 6 på skala).

³⁰ Kroatisk er referansekategori

³¹ Serbisk mann, 20 år, i arbeid, lav/ingen utdanning, etnisk homogen familie og ganske religiøs (5 av 6 på skalaen).

³² Shiamuslim er referansekategori

³³ Predikert sannsynlighet for en Kristen mann, 40 år, med utdanning, i arbeid.

³⁴ Predikert sannsynlighet for en shiamuslimsk mann, 40 år i arbeid, uten utdanning.

³⁵ Predikert sannsynlighet for en shiamuslimsk mann på 20 år, i arbeid men uten utdanning.

³⁶ Predikert sannsynlighet for shiamuslimsk mann på 60 år, i arbeid men uten utdanning.

Når man måler holdninger til en multietnisk stat så måler man hvor greit folk synes det er å dele landet sitt med andre etniske grupper. Spørsmålet måler på mange måter hvorvidt maktdeling har vært vellykket eller ikke fordi man ut i fra et positivt eller negativt svar kan indikere hvorvidt innbyggerne føler at det eksisterer et sikkerhetsdilemma eller ikke. Det er interessant å se hva innbyggerne tenker om nettopp det å skulle dele stat i etterkant av en etnisk konflikt, hvor maktdeling ble «prakket» på dem av det internasjonale samfunnet. Det er på ingen måte sikkert at bosnjakene, kroatene og serberne hadde bodd i samme land om ikke maktdeling hadde blitt innført og det er svært interessant å se hva de tenker om situasjonen i dag, såpass mange år etter Dayton-avtalen.

Den avhengige variabelen i tabellen over er en dikotom variabel hvor verdien 1 står for at man er positiv til en multietnisk stat. Av tabellen kan vi se at man er mer negativ til en multietnisk stat om man er mann, om man er serber og at man blir mer negativ desto mer religiøs man er. Ut i fra dette er det spesielt interessant å ta tak i at man er mer negativ om man er serber og desto mer religiøs man er. Om man ser på krysstabellen så ser vi at serberne skiller seg ut i stor grad på dette spørsmålet. Hele 72 prosent av alle serbere som svarte på undersøkelsen sier at de er negative til en multietnisk stat. Til sammenlikning ville kun 10,6 prosent av bosnjakene og 43,7 prosent av kroatene det samme. Dette er ikke så overraskende funn ettersom serberne har dannet sin egen republikk i Bosnia og det flere ganger har vært oppe som et tema om republikken skal løsrive seg fra Bosnia. Berg (2012) kommer med liknende funn også med bruk av nyere data³⁷. Han finner at 27 prosent av innbyggerne i Srpska ønsker fullstendig løsrivelse fra Bosnia. Prosessen med en nasjonsbygging og integrering av etniske grupper har vært vanskelig for Bosnia mye på grunn av den sterke desentraliseringen (Berg, 2012).

Som vi har sett av bakgrunnen til Bosnia ble de etniske gruppene i stor grad separert rett i etterkant av borgerkrigen og kommunikasjonen mellom gruppene har vært lav, mye på grunn av stor grad av skille mellom gruppene – både gjennom landområder men også gjennom separerte medier (Bieber, 2006). På dette området viser teori at lav kommunikasjon mellom grupper fører til større grad av relasjonsbyggende samarbeid blant gruppemedlemmene og fravær av relasjonsbyggende samarbeid med ut-gruppemedlemmene. Dette kan føre med seg en større grad av fiendtlighet og større grad av etnosentrisme (Dyrstad, 2012; Huddy, 2003; LeVine & Campell, 1972). Horowitz (1985), som er en kritiker av etnisk maktdeling, mente at gruppene ville skli enda lenger fra hverandre og etniske

³⁷ Dette var data jeg ikke hadde tilgjengelig da jeg begynte på min oppgave.

identiteter ville hardne til om man innførte dette i et land med etniske skillelinjer. Dette er noe vi kan kjenne igjen i situasjonen i Bosnia hvor vi vet at gruppene i stor grad bor helt adskilt, med liten grad av kommunikasjon mellom gruppene, og vi ser at mange av innbyggerne ikke ønsker en multietnisk stat, spesielt gjelder dette for de serbiske innbyggerne.

Når vi ser på religiøsitet så var 77,6 prosent av alle som svarte at de var negative til en multietnisk stat enten innenfor kategorien ««jeg tror, men ikke på alt» eller «jeg tror alt innen religionen er sant»³⁸. Med andre ord er det flest religiøse som er negative til en multietnisk stat. Dette funnet kan man se i lys av teori om en forsterket følelse av inn-gruppe-tilhørighet øker avstanden til ut-gruppedlemmer.

For å se hvor store skillene er mellom holdningene til de ulike etniske gruppene benytter jeg predikert sannsynlighet. Jeg har valgt å ta med de predikerte verdiene jeg ser på som mest hensiktsfulle med tanke på hypotesen min «om maktdeling har vært vellykket så burde innbyggerne være positivt innstilt til en multietnisk stat». I denne sammenheng er det interessant å se på hver etniske gruppe for seg og hvor stor sannsynligheten er for at de er positive til en multietnisk stat. Dette er interessant å se på da det vil kunne gi en dypere forklaring på hvorfor snitt-tallet for negative holdninger til en multietnisk stat har de verdiene som det har, hvem som drar snittet opp og hvem som drar snittet ned. Jeg tester derfor ut predikert sannsynlighet for en gitt person både for bosnjaker, serbere og kroater. Alle tre regnes ut fra at de er 40 år³⁹, at de er i arbeid, at de har lav utdanning, etnisk homogen familie og at de er helt religiøse. Disse verdiene har jeg valgt fordi regresjon viser at sjansen for at personene blir negative til en multietnisk stat minker ved å bruke nettopp disse. På denne måten kan jeg se hvor negativ man er om man kontrollerer for de verdiene som man vet går i negativ retning. Fra krysstabellen om samme avhengige variabel kunne vi se at det var en relativt større andel serbere som er negative til en multietnisk stat enn kroater og bosnjaker. På bakgrunn av det og fordi jeg ser av regresjonsmodellen at B-verdien viser i negativ retning om man er serber, så har jeg god grunn til å mene at serbere er mer negative til en multietnisk stat enn de to andre gruppene. Resultatene av predikert sannsynlighet for de tre ble: bosnjak: 99,8 prosent, serber: 92,8 prosent, kroat: 98,9 prosent⁴⁰ – altså kan vi bekrefte ut i fra dette at serberne er relativt ganske mye mer negativ til en multietnisk stat enn de to andre etniske gruppene.

³⁸ Se appendix, tabell 5.

³⁹ Gjennomsnittsalder

⁴⁰ Se appendix for utregning.

Libanon

For Libanon sin del kunne vi se ut av krysstabellen at det var relativt jevnt over positiv innstilling til en multietnisk stat blant de ulike etniske gruppene med et fullstendig tall på 949 respondenter som var positive i forhold til 140 som var negative. De som var minst positive var shiamuslimene – både når vi ser i forhold til alle respondentene, 9,1 prosent⁴¹, og når vi isolert kun ser i forhold til alle shiamuslimene, 17 prosent. Til sammenlikning var det kun 7,3 prosent av sunnimuslimene og 8,3 prosent av alle kristne som mente det samme. Regresjonen kan bekrefte dette da vi ser at sjansen for å være positiv til en multietnisk stat øker om man er i arbeid, har utdanning og er enten sunnimuslim eller kristen. Av alle respondentene var det kun 12,8 prosent som var negative til en multietnisk stat. Dette er et relativt lavt antall som det ville vært naturlig å anta at mange land som ikke har opplevd etnisk konflikt også kunne vært i nærheten av å få til resultat. Teori om at sameksistens og kommunikasjon mellom gruppene minsker faren for fiendtliggjøring og etnosentrisme (Huddy, 2003; LeVine & Campell, 1972) kan også benyttes her for å vise at Libanon har fungert relativt bra. I tillegg har Libanon – slik som Lijphart har beskrevet som en viktig del av maktdeling – gjort et pluralistisk samfunn til et gjennomført pluralistisk samfunn ved at etniske grupper lever side om side og ikke i etniske homogene områder (Lijphart, 1977: 42).

Svar på hypotese 1 «om maktdeling har vært vellykket så burde innbyggerne være positivt innstilt til en multietnisk stat» blir ulik for de to landene. For Bosnia sin del kan jeg ikke bekrefte hypotesen da maktdelingen ikke kan karakteriseres som vellykket om man isolert sett ser på holdninger til en multietnisk stat. Selv om bosnjakene stort sett er positive til en multietnisk stat så er det 72 prosent av serberne som mener det motsatte, sammen med 43,7 prosent av kroatene. Maktdeling kan ikke sies å ha lyktes i å få til et ønske om forsoning mellom de etniske gruppene på en slik måte at alle synes at det er greit å leve i samme land.

For Libanon sin del kan det se ut til at maktdelingen har bidratt til å holde mange forskjellige etniske grupper samlet i samme land uten å ønske at landet kun besto av deres egen etniske gruppe. Hypotesen bekreftes for Libanon – maktdeling ser ut til å bidra til at innbyggerne er positive til å leve side om side.

⁴¹ Se appendix for tabell over prosentuering av det totale antallet respondenter

Tabell 10: Tillit⁴²**Bosnia**

Avhengig variabel		Bosnisk	Serbisk	Kroatisk	Totalt
Tillit	Helt uenig	55 0,22 %	80 4,1 %	25 3,8 %	162 3,3 %
	Uenig	214 9,6 %	365 19 %	82 12,6 %	671 13,8 %
	Enig	1496 67,2 %	1147 59,8 %	423 56,3 %	3106 64,1 %
	Helt enig	460 20,6 %	323 16,8 %	117 18 %	906 18,6 %
Totalt		2225 45,9 %	1915 39,5 %	647 13,3 %	4845 100 %

*Prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter innen samme etniske gruppe.

Å måle tilliten er interessant da det kan vise hvorvidt folk føler på et sikkerhetsdilemma eller ikke. Om sikkerhetsdilemmaet er borte så bør tilliten være forholdsvis god mellom mennesker. For Bosnia sin del er det grunn til å tro at det er mistillit blant de ulike etniske grupperingene da landet har blitt kraftig segregert etter krigen og kommunikasjonen har vært lav mellom de ulike landsdelene. Her kan man se at maktdeling kan ha hatt samme effekt som Jarstad (2008) og Horowitz (1985) har poengtert, nemlig at skillelinjene fra konflikten har vedvart ettersom maktdeling har bidratt til at de gruppene som signerte fredsavtalen har sementert seg. Jung (2012) beviser også i sitt paper at gruppene som signerte Daytonavtalen i dag har blitt klare politiske grupperinger. Om grupperingene fra konflikten har blitt politiserte og segmenterte er det grunn til å tro at dette kan gå ut over tilliten til andre grupper. Om man ikke ønsker å stemme på politiske kandidater fra andre etniske grupper så er det grunn til å tro at tilliten ikke er spesielt god – man har i så fall ikke tiltro til at andre etniske representanter ville bevart ens etniske gruppes interesser.

I tabellen over ser vi tall på hvorvidt innbyggerne i Bosnia stoler på dem som bor i sitt lokalsamfunn. Kun 10 % prosent av alle bosnjaker i Bosnia er enten uenig eller helt uenig i at man kan stole på andre mennesker i sitt lokalsamfunn. Av serberne var det 23 prosent som

⁴² "I really like and trust the people living in this city/local community"

mente det samme, mens av kroatene var det 16,5 prosent som mente at mennesker i lokalsamfunnet generelt ikke kunne stoles på. På den andre siden er det hele 82,7 prosent av alle innbyggerne i Bosnia som enten er enig eller helt enig i at menneskene i lokalsamfunnet deres kan stoles på. Dette er positivt med tanke på min hypotese om at tilliten burde være god om maktdeelingen har fungert. En faktor som gjør denne variabelen noe problematisk er bakgrunnsinformasjonen vi har om at de etniske grupperingene i landet i stor grad bor separert. Dette vil si at en bosnjak som snakker om sitt lokalsamfunn snakker om et ganske etnisk homogent område. I Berg sin artikkel fra 2012, som benytter tall fra 2009, kan jeg se at de som ha minst tillit i Bosnia er de dominerende gruppene i de andre landsdelene. Omtrent 40 prosent i Bosnia sier at de ser på de dominerende gruppene fra andre landsdeler som en form for trussel, mens innbyggerne i Srpska skiller seg spesielt ut med 95 prosent som mener at de ikke kan stole på noen andre mennesker enn deres egen etniske gruppe (Berg, 2012).

Her, som i forrige tabell er det naturlig å dra inn teorien om at avstand mellom gruppene og fravær av kommunikasjon skaper fremmedgjøring. Vi ser fra kysstabellen at tilliten er god blant dem som bor i samme område. Først når vi henter inn annen forskning som ser på holdninger mellom de tre landsdelene, ser vi at tilliten går kraftig ned (Berg, 2012). Tilliten er altså høy i homogene strøk men lav på tvers av etniske grupper. Ut i fra dette ståstedet kan man gå i to ulike retninger for å finne svar på hva som ville vært en bedre løsning for Bosnia: enten kan man mene at tilliten hadde vært bedre om gruppene hadde blitt integrerte ved å se i retning av teorien om at lokal nærhet og kommunikasjon mellom etniske grupper øker tilliten, altså at man har tillit til en annen person – selv en med annen etnisk identitet enn en selv – om personen bor i geografisk nærhet, men ikke om det blir store avstander. Et annet alternativ er å gi støtte til dem som mener at separasjon er en gunstig løsning for langvarig fred fordi det reduserer sikkerhetsdilemmaet og skaper større trygghet mellom mennesker fordi man ser at tilliten er god der hvor man slipper å forholde seg til andre etniske grupper (Kaufmann, 1996; Chapman & Roeder, 2007; Mearsheimer & Van Evera, 1999). Ut i fra teori om etnisitet er det grunn til å tro at det førstnevnte er en bedre løsning enn det siste, da separasjon er en løsning som favoriserer primordialismen, altså at etnisitet er noe som er gitt og uforanderlig. Som en konsekvens av det vil man ikke kunne se for seg at etniske grupper i postkonflikt kan tilgi hverandre for så å kunne leve fredelig sammen (Geertz, 1973; Horowitz, 1985). På den andre siden kan man se på etnisitet som noe som stadig er i forandring og som mobiliseres til konflikt fordi politiske ledere får dem til å gjøre det av ulike årsaker, og på denne måten er etnisitet noe som ikke er fundamentalt forankret i personen (Banton, 1983), men noe som forsterkes og hardnes til før og under

konflikt (Fearon & Laitin, 2000) og dermed også i etterkant av konflikt hvis man ikke gjør noen forsøk på å bli kvitt skillene, for eksempel ved integrasjon og kommunikasjon (Dyrstad, 2012).

Tabell 11: Tillit, Libanon⁴³

Avhengig variabel		Kristen	Sunnimuslim	Shiamuslim	Totalt
Tillit	Har ikke tillit	214 85,9 % *	202 80,4 %	501 84,6 %	917 83,9 %
	Har tillit	35 14 %	49 19,5 %	91 15,3 %	175 16 %
Totalt		249 22,8 %	251 22,9 %	592 54,2 %	1092 100 %

*Prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter innen samme etniske gruppe.

I Libanon bor de etiske gruppene mer integrert og det er derfor naturlig å anta at det eksisterer en større grad av interetnisk kommunikasjon enn i for eksempel Bosnia. På bakgrunn av dette er det grunn til å anta at tilliten vil være nokså god. I sin studie av Libanon fant Malik (1997) ut at frykten de kristne har for muslimer sitter dypere enn hva den gjør i motsatt retning. I følge Malik er frykten de kristne har overfor muslimene på et eksistensielt plan som handler om overlevelse, frihet og verdighet. Etter Taif-avtalen i Libanon mistet de kristne majoriteten da det muslimske innbyggertallet hadde økt. I Midt-Østen generelt er det mange kristne som føler seg usikre fordi de har en minoritetsstatus i området (Seaver, 2000). Det kan være grunn til å tro at de kristne føler seg mer truet enn de muslimske – også i Libanon – om man skal tro at utviklingen går i samme retning som den har gjort frem til nå. Om dette er tilfelle er det naturlig å anta at kristne har noe mindre tillit til andre grupper enn omvendt.

Av tabellen kan vi se at hele 83,9 prosent av befolkningen i Libanon har svart at man skal være forsiktig med hvem man stoler på, mot 16 prosent som mener at folk flest kan bli stolt på. Videre finner jeg at 84,6 prosent av alle shiamuslimene sier at man skal være forsiktig med hvem man stoler på i Libanon, mens 85,9 prosent av alle kristne og 80,4 prosent av alle sunnimuslimene mener det samme. Denne oversikten viser at det er god grunn til å tro

⁴³ “Generally speaking, would you say that most people can be trusted?” Dette var en variabel som kun hadde to svaralternativer i tillegg til “vet ikke/vil ikke svare”.

at det er mange i Libanon som finner det vanskelig å stole på andre mennesker, og som antatt er det den kristne gruppen som viser minst tillit til andre grupperinger, selv om forskjellen er forholdsvis marginal.

I Libanon bor de etniske grupperingene forholdsvis blandet, i hvert fall hvis vi sammenlikner dem med for eksempel Bosnia. Ser vi på konteksten til Libanon – området landet ligger, forholdet til nabolandene og urolighetene som foregår rundt, spesielt i Syria – så er det ikke så unaturlig å se for seg at innbyggerne ikke har fullstendig tillit til hverandre. Surveyen jeg bruker her ble gjennomført i forkant av utbruddet av krigen i Syria, slik at man kan anta at tilliten kan ha gått enda lenger ned siden den gang, men trolig har urolighetene rundt den arabiske våren – som den syriske borgerkrigen er en del av – hatt en innvirkning på tilliten folk har til hverandre i Libanon. Som vi så av forskningsartikkelen til Simon Haddad fra 2001, så var det en stor majoritet som var klare på at de kom til å støtte sin egen etniske gruppe om det ble konflikt mellom etniske grupper i landet.

Ut i fra tall fra denne undersøkelsen, med støtte i tidligere forskning, kan hypotese 2 avkrefte da tilliten i Bosnia er lav om man ser på tillit mellom landsdelene og i Libanon er tilliten generelt svært lav.

Tabell 12: Trygghet, Bosnia⁴⁴

Avhengig variabel	Bosnjak	Serber	Kroat	Totalt	
Trygghet	Veldig redd	33 2,1 % *	22 0,1 %	8 1,7 %	67 1,9 %
	Litt redd	304 19,9 %	224 16,1 %	64 13,8 %	495 14,5 %
	Ikke så veldig redd	429 28,1 %	315 22,7 %	111 24 %	771 22,6%
	Ikke redd i det hele tatt	1121 73,6 %	823 59,4 %	278 60,3 %	2078 60,9 %
Totalt	1523 44,6 %	1384 40,5 %	461 13,5 %	3411 100 %	

*Prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter innen samme etniske gruppe.

«Trygghet» er en variabel som sier mye om fremmedfrykten mellom etniske grupper da variabelen bygger på spørsmålet: «Er du noen gang redd for at noen i ditt nabolag skal angripe deg på grunn av din nasjonalitet?» Spørsmålet spesifiserer at dette gjelder trygghet på bakgrunn av hvilken etnisk tilhørighet man har. Om noen svarer at de er redde vil det bety at de har grunn til å tro at naboer som har annen etnisk tilhørighet enn dem selv kan være i stand til å angripe personen på bakgrunn av sin etniske identitet, noe som igjen vil bety at det er store skiller mellom gruppene sammen med fremmedfrykt og hat.

Tabellen viser en oversikt over hvor mange fra de ulike etniske gruppene som mener at de enten er «litt redde», «redde», «ikke så veldig redd» eller «ikke redd i det hele tatt». Slår man sammen alle svarkategoriene som innebærer at man har redsel i seg i det hele tatt, altså «veldig redde», «litt redde» eller «ikke så veldig redde⁴⁵», så utgjør dette 39 prosent av alle som svarte, mens 60,9 prosent sier at de ikke er redde i det hele tatt. Kun 1,9 prosent sier at de er veldig redde for å bli angrepet. Når man ser på prosentene innad i hver etnisk gruppe finner jeg at noen flere bosnjaker er redde enn serbere, henholdsvis er det til sammen 40,2 prosent serbere som er enten veldig redde, litt redde eller ikke så veldig redd, mens 50 prosent av bosnjakene mener det samme. Når vi ser på disse tallene så er det viktig å ta med i betraktning at nabolagene dette er målt ut i fra er ganske homogene. Tall fra Bosnia fra

⁴⁴ «Trygghet» bygger på spørsmålet: «Er du noen gang redd for at noen i ditt nabolag skal angripe deg på grunn av din nasjonalitet?»

⁴⁵ Jeg mener at det er interessant å ha med dette svaralternativet også som en del av de som uttrykker frykt da de som har svart ja på dette alternativet har følt på en viss frykt for å bli angrepet på bakgrunn av sin egen etniske identitet.

2002⁴⁶, som viser den etniske spredningen i landet, viser at Republika Srpska har størst grad av etnisk homogenitet med et innbyggertall på 80,9 prosent serbere. I føderasjonen Bosnia Herzegovina er antallet bosnjaker på 73 prosent. Ut i fra dette kan man anta at man føler seg mer trygg desto større majoriteten man selv er en del av er noe som gir støtte til teorien til Dyrstad m.fl. (2012) som finner at man føler seg tryggere om man er en del av en majoritet. Dette kan kobles med spørsmålet om sikkerhetsdilemma, og hvis man føler seg mindre trygg om man er en del av en minoritet an dette tyde på at maktdeelingen ikke har fungert som den skal, nemlig fjerne trusselen som oppstår i etniske postkonfliktsamfunn overfor minoriteter.

Hypotese 3 – Om maktdeelingen har vært vellykket så burde folk føle seg trygge uansett hvilken etnisk gruppe de tilhører – støttes ikke gjennom funn fra Bosnia da neste 40 prosent av alle respondenter svarte at de følte seg utrygge på en eller annen måte på bakgrunn av sin etniske legning. I tillegg er det grunn til å tro at tryggheten ville vært lavere om man hadde målt nivået av trygghet på tvers av landsdelene siden vi vet at tilliten gikk kraftig ned når man målte holdninger mellom landsdelene og ikke bare i egen by.

⁴⁶ Se tabell 5.

Tabell 13: Identitet, Libanon⁴⁷

Avhengig variabel	Kristen	Sunnimuslim	Shiamuslim	Totalt	
Identitet	Anne etnisk tilhørighet	33 12,9 %*	83 30,8 %	107 17,9 %	223 20 %
	Libaneser	221 87 %	176 65,4 %	490 82 %	887 80 %
Totalt	254 22,8 %	269 24,2 %	597 53,7 %	1110 100 %	

*Prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter innen samme etniske gruppe.

Hva den enkelte innbygger identifiserer seg som kan si en del om hvor sterkt nasjonalfølelsen er i et land. Om man derimot ser at et land har mange respondenter som først og fremst identifiserer seg med sin etniske gruppe kan man si at lojaliteten er sterkere til sin egen gruppe enn den er til nasjonen (Dekker et.al, 2003). Om lojaliteten er sterkere innad i etniske grupper enn den er til nasjonen kan det være grunn til å tro at det eksisterer en større risiko for konflikt på grunn av etniske polariseringer (Reynal –Querol, 2002). Om man først og fremst identifiserer seg som en libaneser kan man ha grunn til å tro at man identifiserer seg som en del av en større gruppe som for Libanon sin del vil si en sammensatt etnisk gruppe. Hvis maktdeling bidrar til å opprettholde eller øke avstanden mellom etniske grupper er det grunn til å tro at mange vil identifisere seg med sin etniske tilhørighet, først og fremst, fremfor den felles nasjonale identiteten. Med utgangspunkt i den dårlige tilliten som var mellom etniske grupper i Libanon og vissheten om at et klart flertall i Libanon ville støttet sin etniske gruppe uansett hva i en borgerkrig, kunne man antatt at flere libanesere ville svart at de først og fremst identifiserte seg med sin etniske gruppe. Slik er det ikke, per 2011. Av denne tabellen kan vi se at 80 prosent av den libanesiske befolkningen anser seg selv først og fremst som en libaneser. Dette er et tegn på at innbyggerne i Libanon føler et visst fellesskap med alle som bor i landet, også på tvers av etniske grupper og at det ikke tyder på at landet har mange innbyggere som tenderer mot å være etniske nasjonalister.

Hypotese 4 kan bekreftes da de fleste i Libanon identifiserer seg selv som en libaneser først og fremst i stede for sin etniske tilhørighet.

⁴⁷ Bygger på spørsmålet: «Hva identifiserer du deg først og fremst som?»

Del 7

7.1 Oppsummering og konklusjon

Har etnisk maktdeling bidratt til økt toleranse og forståelse på tvers av de etniske grupperingene i Bosnia og Libanon? Mine funn tilsier ikke det. Som oppgaven viser har alle tre hypoteser som har rettet seg mot Bosnia blitt avkreftet. Landet har hverken et ønske om en multietnisk stat, høy tillit på tvers av etniske grupper eller stor grad av trygghet. For Libanon ble to av tre hypoteser bekreftet da flertallet både ønsket en multietnisk stat og identifiserte seg som en libanesiser først og fremst.

Tabell 14: Hypoteser og funn

Hypotese	Funn
1 Om maktdeling har vært vellykket så burde innbyggerne være positivt innstilt til en multietnisk stat.	For Bosnia avkreftes hypotesen da en overvekt av serbere og nesten halvparten av alle kroater ønsker etniske homogene stater. For Libanon bekreftes hypotesen da innbyggerne i stor grad er positive til en multietnisk stat.
2 Om maktdeelingen har vært vellykket så burde tilliten mellom de ulike etniske gruppene være god	Hypotese 2 avkreftes da tilliten i Bosnia er lav om man ser på tillit mellom landsdelene og i Libanon er tilliten generelt svært lav.
3 Om maktdeelingen har vært vellykket så burde folk føle seg trygge uansett hvilken etnisk gruppe de tilhører	Hypotese 3 støttes ikke da neste 40 prosent av alle respondenter i Bosnia svarte at de følte seg utrygge på en eller annen måte på bakgrunn av sin etniske legning.
4 Hvis maktdeelingen har vært vellykket så burde det bidra til at innbyggerne føler seg som en libanesiser først og fremst, ikke sin etniske tilhørighet,	Hypotesen bekreftes da de fleste i Libanon identifiserer seg selv som en libanesiser først og fremst i stede for sin etniske tilhørighet.

Maktdeling er av mange forskere forstått som et system som skal sørge for at samfunnet skal føres i retning av å etablere demokrati og/eller varig fred. I og med at maktdeling er et vidt begrep må det defineres hva man ser etter når en skal se på hvor vidt en slik deling er en suksess eller ei. Maktdeling kan godt ha vært vellykket på noen områder, men det er også viktig å få frem hva som ikke fungerte og hvorvidt resultatet er noe man er fornøyd med på

sikt og ikke bare en midlertidig pause fra konflikt. Slik jeg ser det – ut i fra Bosnia og Libanon – er det på ingen måte gitt at maktdeling fører til verken langvarig fred eller demokrati.

Det finnes gode argumenter for å innføre maktdeling som en midlertidig løsning i etniske konflikter, for eksempel i en overgangsperiode når landet kommer seg på beina, da ulike forskningsartikler viser at maktdeling er et gunstig middel for å lede partene til forhandling, noe som kan være starten på en fredsprosess (Hoddie & Hartzell, 2003a; Wucherpfenning, 2011). Og det er bra at man klarer å finne metoder som kan roe ned etniske konflikter da flere forfattere hevder at etniske konflikter tenderer mot å være lengre, mer intense og vanskeligere å løse enn andre typer konflikter (Ellingsen, 2000; Sambanis, 2001; Toft, 2001; Fortna, 2004). På sikt viser det seg imidlertid at maktdeling kan bidra til å styrke de etniske skillene, skape lav tillit, utrygghet og svake demokratier som bidrar til at etniske identiteter hardner til og blir politisert (Binningsbø, 2013; Bieber, 2006; Horowitz, 1985). Maktdeling styrker de etniske skillelinjene i stedet for å viske de ut noe som flere forskere hevder kan være med på å øke risikoen for at konflikt kan blusse opp igjen (Reynal-Queral, 2002; Horowitz, 1985). Slik sett skyter maktdelingsprinsippet seg selv litt i foten, i hvert fall i de landene jeg har sett på, ved at de legger til rette for at de i stede for å vanne ut de etniske skillene og bygge varige demokratier bidrar det til at de etniske skillelinjene som ble dannet under borgerkrigen (Binningsbø, 2013; Nordås, 2007) blir opprettholdt i etterkant av konflikten og etnisitet blir politisert (Bieber, 2006).

Ut i fra resultatene på hypotesene mine kan det se ut som at Libanon er et mer vellykket case enn Bosnia. Likevel vet vi at konflikten i Libanon har blusset opp på ny, til tross for (eller på grunn av?) maktdeling. De etniske skillene er klare og landet har ikke klart å bevare freden. Jung (2012) skriver at tilliten er lav mellom etniske grupper i Libanon og medlemmer av ulike etniske grupper er klare på at de støtter sin egen etniske gruppe ved eventuell konflikt. Uro blant etniske grupper i naboland til Libanon kan føre til at den etniske identiteten blant innbyggerne hardner til. Borgerkrigen i Syria sprer seg sakte men ganske sikkert inn på libanesisk jord, og det er grunn til å tro at shiamuslimene i Libanon vil støtte shiamuslimene i Syria, mens Sunniene også vil støtte sine (Carr, 2012). Som Henning Eikvoll Carr (2012) skriver er det en økende frykt blant kristne libanesere som er redde for et økende antall sunnimuslimer og palestinere som kan slå seg sammen og bidra til en ny intern konflikt i Libanon. I Libanon er tilliten mellom de etniske gruppene svekket og innbyggerne er redde for andre etniske grupper i landet skal danne allianser og starte væpna konflikt. Slike holdninger viser at faren for oppblussing av konflikt er til stede.

I Bosnia er situasjonen en annen. Borgerkrigen startet som en del av landets opprettelse, hvor en konflikt vokste seg stor nettopp på grunn av kamp om hvem som skulle bo i landet og hvordan landet eventuelt skulle deles mellom etniske grupper. Serberne på sin side ønsket fra starten å ha en egen stat, noe som kan bidra til å forklare hvorfor de i dag ikke ønsker et multietnisk land. Det har snart gått 20 år siden Dayton-avtalen og maktdeelingen består. Landet er i stor grad segregert med bosniske kroater som lever for seg, bosniske serbere som har sin egen republikk og bosnjakene som isolerer seg i føderasjonen Bosnia Herzegovina. Dette viser både mine tall og tall fra Berg (2012) sin studie. Det har ikke oppstått noen ny konflikt i løpet av de 20 årene, men spørsmålet er hvor lenge landet kan fortsette med en slik statsstyring når man ser at så mange som 40 prosent av alle innbyggerne i landet ikke ønsker en multietnisk stat og landet sliter med et uvanlig tungrodd byråkrati som bygger på likesidet vetorett mellom etniske grupper som ikke stoler på hverandre. Mye tyder på at avstand og fravær av kommunikasjon minsker sjansen for tillit mellom gruppene og øker sjansen for etnosentrisme og dermed sterkere etniske identiteter (Dyrstad, 2012; Le Vine & Campell, 1972). Som nevnt tyder teori på at sterke etniske skiller ikke i seg selv er grunn til konflikt (Ellingsen, 2000; Wimmer, 2009; Gurr, 1994), men horisontal ulikhet og frustrasjon i tillegg til harde etniske identiteter kan være en (Østby, 2008; Cederman og Girardin, 2007). Som vi har sett eksempler på i Libanon har maktdeling ført til frustrasjon blant muslimene da systemet la opp til en proporsjonal fordeling av makt etter hvordan situasjonen var rett i etterkant av konflikten. I Bosnia er systemet uvanlig tungrodd da gjensidig vetorett blant etniske medlemmer hindrer politisk fremgang – noe som på sikt kan føre til frustrasjon og misnøye. Politisk frustrasjon i kombinasjon med polariserte etniske grupper har i følge forskningen stor fare for konflikt, noe som setter både Bosnia og Libanon i faresonen for oppblomstring av konflikt på grunn av maktdeelingen.

Forskningen som blir gjort på maktdeling som måler hvorvidt det har blusset opp konflikt eller ikke er ikke tilstrekkelig for å måle om Bosnia er et vellykket eksempel eller ikke. Om man ikke måler flere sider ved en maktdeling risikerer man å stemple land som kanskje er på randen av konflikt til å være et vellykket eksempel på maktdeling, og slik sett vil man ikke være forberedt på å forebygge at konflikten blusser opp. Ved å måle holdninger mellom etniske grupperinger vil man kunne si mye om risikoen for oppblussing av konflikt, men dette er noe forskningsfeltet innen konfliktforskning tilsynelatende har oversett da de det konsentrerer seg rundt makrovariabler og mye mindre over individvariabler slik som holdninger. Til syvende og sist er det individer som mobiliserer, og man tenker at de i utgangspunktet handler i tråd med deres holdninger og synspunkter. Med andre ord – man går

ikke til krig mot noen man stoler på eller liker godt.

For Libanon sin del er situasjonen en annen da det faktisk har blusset opp konflikt noe som gjør landet til et mislykket maktdelingssamfunn. Til tross for dette har Libanon den dag i dag maktdeling som styringssystem og landet er på nytt på randen av etnisk konflikt. Maktdeling er ikke en ensidig god løsning for langvarig fred og demokrati, men kanskje er det den beste av flere under som vi klamrer oss til i mangel på kunnskap om bedre måter å løse etniske konflikter og problematiske postkonfliktsamfunn? Problemene i etniske konflikter og postkonfliktsamfunn er sammensatte, og min studie bidrar til å poengtere at vi trenger mere forskning på dette feltet. Når borgerkriger tenderer mot å hardne etniske grupper og etnisk identitetsfølelse burde man fokusere på å bygge opp en felles nasjonalfølelse i stede for å styrke de etniske skillene som allerede er der. Her ser det ut til at maktdeling som fredsbyggende metode har mye å gå på.

Om jeg skulle skrevet en ny oppgave nå kunne jeg for det første ønske meg nyere data fra Bosnia enn det jeg har nå, og enda mer sentralt – jeg skulle likt å ha både Libanon og Bosnia i samme datasett slik at jeg kunne sammenliknet svarene fra begge land. Det at jeg måtte bruke to datasett gjorde også at det var krevende å finne spørsmål som liknet nok til at jeg kunne bruke de til de samme hypotesene.

The South-East European Survey Program fra 2006 har gitt meg mange gode variabler som passer til min studie, men også her kunne jeg gjerne ha hatt flere relevante spørsmål, som for eksempel rettet seg mot holdninger til andre etniske grupper – ikke bare om holdninger til de som bor i nabolaget, da dette ikke gir meg relevante svar i like stor grad da Bosnia er delt inn i etniske landsdeler. Om jeg kunne skilt mellom etniske grupper kunne blant annet sett nærmere på om den lille prosenten som har svart at de har lav tillit til menneskene i nabolaget er medlemmer av de etniske minoritetene i området eller ikke. Ut ifra svar på dette kunne man sett om nærhet og kommunikasjon var noe som fungerte for bedre tillit mellom de etniske grupperingene. På denne måten kunne jeg kommet nærmere forslag på hva som kan bidra til å hjelpe etniske postkonfliktsamfunn til å bli et godt fungerende multietnisk land. Arab Barometer hadde for denne forskningen flere mangler. Det var flere variabler jeg ønsket, men som jeg ikke fikk laget meg, for eksempel holdninger til en felles stat, holdninger til andre etniske grupper og grad av religiøsitet. Det at datasettet med Libanon i hadde store hull med tanke på hva jeg trengte til denne oppgaven gjorde at jeg kortet ned på variabler hos Bosnia også slik at det ikke skulle bli en stor skjevhet mellom de to landene, noe som jeg helst skulle sett at jeg ikke trengte.

Jeg kunne også tenkt meg og utført en case-studie hvor jeg gikk dypere inn i et

maktdelingssamfunn med dype etniske skiller for å grave mer i hva som kunne blitt gjort annerledes, hva innbyggerne tenker ville ha hjulpet på deres fiendtlige holdninger mot andre etniske grupper. Hvis de selv fikk bestemme, hva ville de ha gjort? Vi trenger forskning og kunnskap ned på individ- og case-nivå for å forstå hva som skal til for å få til et velfungerende postkonfliktsamfunn i etnisk delte land.

8.0 Litteraturliste

Ahuja & Varshney i Roeder & Rotchild, 2005.

Binningsbø, Helga Malmin, 2013. Power Sharing, Peace and Democracy: Any obvious Relationships? *International Aera Studies Review* 16(1): 89 – 112.

Binningsbø, Helga Malmin, 2005. Consociational Democracy and Postconflict Peace. Will Power-Sharing Institutions Increase the Probability of Lasting Peace After Civil War? *Department of Sociology and Political Science, Norwegian University of Science and Technology/Centre for the Study of Civil War, International Peace Research Institute, Oslo: 1 –33.*

Bieber, Florian, 2001. The Challenges of democracy in Divided Societies: Lessons From Bosnia – Challenges for Kosovo, in Dzmal Sokolovic & Florian Bieber (ed), *Reconstructing Multiethnic Societies: The Case of Bosnia – Herzegovina, Hampshire: Ateneum Press.*

Bieber, Florian, 2006. Post-War Bosnia, Ethnicity, Inequality and Public Sector Governance. *Hampshire, Palegrave Macmillan.*

Bose Sumantra, 2005. The Bosnian State a Decade After Dayton. *International Peace Keeping.*

Cammett, Melani; Malesky, Edmund, 2012. Power Sharing in Postconflict Societies: Implications for Peace and Governance. *Journal of Conflict Resolution* 00(0): 1 – 35.

Carr, Henning, Ekvoll, 30.04.12. Syria- konflikten kan gi politisk kaos i Libanon. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/Syria-konflikten-kan-gi-Apolitisk-kaos-i-Libanon-6817855.html#.UY31BrX8FkY> den 11.05.13.

Cederman , Lars Erik & Luc Girardin, 2007. Beyond Fractionalization: Mapping Ethnicity onto Nationalist Insurgencies. *American Political Science Review*, 101(1): 173 – 185.

Chapman, Thomas & Philip Roeder G., 2007. Partition as a Solution to Wars of Nationalism: The Importance of Institutions. *American Political Science Review* 101(4): 677 – 691.

Collier, Paul, Anke Hoeffler og Måns Söderbom, 2008. Post-Conflict Risks. *Journal of Peace reaserch* 45(4):461 –478.

Cottrel –Ghai, Jill, Yash Ghai, Korir Sing Oei & Waikwa Wanyoike, 2013. Taking diversity seriously: minorities and political participation in Kenya. *Minority Rights Group International*, January 2013.

Dekker, Henk; Darina Malova & Sander Hoogendoorn, 2003. Nationalism and Its Explanations. *Political Psychology* 24(2), 2003

Dyrstad, Karin, Tanja Ellingsen & Jan Ketil Rød 2012. Civil War and the Transformation og Values. Trondheim, *Norwegian University of Science and Technology: 132.*

- Ellingsen, Tanja, 2000. Colorful Community or Ethnic Witches Brew? Multiethnicity and Domestic Conflict During and After the Cold War. *Journal of Conflict Resolution* 44(4): 228–249.
- Ellingsen, Tanja, 2005. Terrorism and political Violence. Toward a Revival of Religion and Religious Clashes? *Routledge* 17(3): 305 – 332.
- Eikmo, Terje Andreas og Tommy Høyvarde Clausen, 2007. kvantitativ analyse med SPSS. En praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker. *Trondheim, Tapir Akademiske Forlag*.
- Faeron, James & David Laitin, 2003. Ethnic structure and cultural diversity around the world: A cross-national dataset on ethnic groups, *presented at the 2002 annual meeting of the American political science association*, Boston, August 29–Sept. 1.
- Fortna, Virginia Page, 2004. Interstate Peacekeeping: Causal mechanisms and Empirical Effects. *World Politics* 50(4): 481 – 519.
- Garth, Susan, 2011. Partition of Sudan prepares way for further conflicts. *World socialist Web Site* hentet den 27.11.12 fra: http://www.wsws.org/articles/2011/jul2011/suda_j12.shtml.
- Geertz, Clifford, 1973. *The Interpretation of Culture: Selected essays*. New York: Basic Books.
- Ghosn, Faten, and Amal Khoury, 2011. Lebanon after the Civil War: Peace or the Illusion of Peace? *The Middle East Journal* 65(3): 381 - 397.
- Guelke, Adrian, 2010. *The Challenges of Ethno-Nationalism. Case studies and identity politics*. Hampshire, Palgrave Macmillan.
- Haddad, Simon, 2001. Islam and Christian-Muslim Relations. A survey of Maronite Christian Socio-Political Attitudes in Post-war Lebanon. *Routledge* 12(4): 465 – 479.
- Hartzell, Caroline, 1999. Explaining the Stability of Negotiated Settlements to Intrastate Wars. *Journal of Conflict Resolution*, 43(1).
- Hartzell, Caroline; Hoddie, Matthew, 2003a. Institutionalizing Peace: Power Sharing and Post-Civil War Conflict Management. *American Journal of Political Science* 40(2): 318 – 332.
- Hoddie, Matthew; Hartzell, Caroline, 2003b. Civil War Settlements and Implementation of Military Power-Sharing Arrangements. *Journal of peace research* 40(3): 303 – 320.
- Hartzell, Caroline and Matthew Hoddie, 2007. *Crafting Peace. Power-sharing Institutions and the Negotiated Settlement of Civil Wars*. University Park, PA: *Pennsylvania State University Press*.
- Horowitz, D. L., 1985. "Ethnic Groups in Conflict". *California: University of California Press*.

- Hegre, Håvard, 2004. The duration and termination of civil war. *Journal of Peace Research* 41(3): 243 – 252.
- Jarstad, Anna K.; Sisk, Tomothy D., 2008. From War to Democracy: Dilemmas of Peacebuilding». *Cambridge, Camebridge University Press*.
- Jung, Jai Kwan, 2012. Power –Sharing and democracy promotion in post –civil war peace – building. *Routledge* 19(3).
- Kaufmann, Chaim, 1996. “Possible and impossible Solutions to Ethnic Civil Wars”, *International Security* 20(4): 136 – 175.
- Khalaf, Samir, 2002. Civil and Uncivil Violence in Lebanon. New York, *Columbia University Press*.
- Kreutz, Joakim, 2010. How and When armed Conflicts end: Introducing the UCDP Conflict Termination dataset. *Journal of Peace Research* 47(2): 243 – 250.
- Larsen, Erlend, 2008. Libanon. *E –forlag*.
- Lemarchand, Rene, 2006. Consociationalism and Power Sharing in Africa: Rwanda, Burundi, and The democratic Republic of Congo. *Affrican Affairs*. 106(422): 1 – 20.
- Lijphart, Arend, 1977. “Democracy in Plural Societies – A Comparative Exploration”. *London, Yale University Press*.
- Mearsheimer, John J. & Stephen Van Evera, 1999. Redraw the Map, Stop the Killing, *New York Times*, 19 april: A23.
- O`Balance, Edgar, 1998. Civil War in Lebanon. Hampshire, *Palgrave*.
- Perry, Alex; Boswell, Alan, 2011. “Born in Blood”. Time magazine, hentet den 27.11.12 fra: <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,2081915,00.html>
- Pew Reaserch center, 2013. Widespread Middle East Fears that Syrian Violence Will Spread. No Love for Assad, Yet No Support for Arming the Rebels. Hentet fra <http://www.pewglobal.org/2013/05/01/widespread-middle-east-fears-that-syrian-violence-will-spread/> den 11.05.13.
- Ringdal, Kristen, 2007. Enhet og Mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode. *Fagbokforlaget*.
- Rodum, Elisabeth, 23.05.12. Frykt for ny borgerkrig i Libanon. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/Frykt-for-ny-borgerkrig-i-Libanon-6835245.html#.UY34B7X8FkY> den 11.05.13.
- Roeder, Philip G. & Donald Rotchild, 2005. Power and democracy after Civil Wars. Ithaca & London, *Cornell University Press*.

- Rothchild, Donald, 2006. "The Logic of a Soft Intervention Strategy: The United States and Conflict Conciliation in Africa." *International Negotiation* 11(2): 317 – 339.
- Rotchild, Donald; Hartzell, Caroline A., 2007. Nationalism and Ethnic Politics. *Routledge*: 254 – 271.
- Sambanis, Nicholas, 2001. *Do Ethnic and Nonethnic Civil Wars Have the Same Causes? A Theoretical and Empirical Inquiry (part 1)*. *Journal of Conflict Resolution*: 259 – 282.
- Sambanis Nicholas; Schulhoferwohl, Jonah, 2009. «Whats in a Line? Is Partition a Solution to Civil War?» *International Security* 34(2): 82 – 118.
- Sambanis, Nicholas; 2000. "Partition as a Solution to ethnic War: An Empirical Critique of the Theoretical Literature". *Cambridge University Press* 52(4): 437 – 483.
- Sambanis, Nicholas, 2004. "Using Case Studies to Expand Economic Models of Civil War". *Perspectives on Politics*, 259 – 279.
- Seaver, Brenda M., 2000. The Regional Sources of Power –Sharing Failure: The Case of Lebanon. *Political Science Quarterly* 115(2): 247 – 271.
- Seaver, Brenda M., 2000. The Regional Sources of Power –Sharing Failure: The Case of Lebanon. *Political Science Quarterly* 115(2): 247 – 271.'
- Sisk, Timothy, 2003. Power Sharing. Hentet fra: <http://www.beyondintractability.org/bi-essay/power-sharing> den 14.05.2013.
- Sisk, Timothy D., 1996. Power Sharing and International mediation in Ethnic Conflicts. Washington DC. *United States Institute of Peace Press*.
- Sisk, Tipothy D., 1995. Democratization in South –Africa: The Elusive Social Contract. Princeton, NJ: *Princeton University Press*.
- Spears, Ian S., 2002. "Africa: The Limits of power –Sharing". *Journal of Democracy* 13(3): 123 – 136.
- Stewart, Frances, 2000. Crisis Prevention: Tackling Horizontal Inequalities, Crisis Prevention: Tackling Horizontal Inequalities. *Oxford Development Studies* 28(3): 245 – 262.
- Stewart, Frances, 2002. Horizontal Inequalities: A Neglected Dimension of Development, Lecture Presented at UNU World Institute for Development Economic Research (WIDER).
- Tajfel, H. & J. Turner, 1979. An Intergrativ theory of Intergroup Conflict. In W.G. Austin & S. Worchel, The Social Psychology of Intergroup Relations. *Bristol: University of Bristol*: 33 –47.
- Toft, Monica Duffy, 2001. "Indivisible Territory and Ethnic War". Harvard University, Camebridge.

Toft, Monica Duffy, 2003. "“Peace through Victory?”." *Annual Meeting of the American Political Science Association, August*.

UCDP, 2013. http://www.pcr.uu.se/digitalAssets/122/122554_conflict_type_2011jpg.jpg

Walter, Barbara, 1999. Designing Transition from Civil War in Barbara Walter and Jack Snyder (ed), *Civil Wars, Insecurity, and Intervention. Colombia New York: University Press*.

Walter, Barbara, 2002. *Committing to Peace: The Successful Settlement of Civil Wars. New jersey: Princeton University Press*.

Walter, Barbara F., 2004. “Does Conflict Beget Conflict? Explaining Recurring Civil War”. *Journal of Peace Reaserch* 41(3): 371 –388.

Wimmer, Andreas, Lars –Erik Cederman & Bryan Min, 2009. Ethnic Politics and Armed Conflict: A Configurational Analysis of a New Global Data Set. *American Sociological Review*, 74(4): 316 –337.

Wood, Elisabeth Jean, 2008. "The social processes of civil war: The wartime transformation of social networks." *Annual Review Political Science* 11: 539 – 561.

Zahar, Marie –Joelle, 2005. Power Sharing in Libanon: Foreign Protectors, Domestic Peace and Democratic failure, in Donald Rotchild and Philip Roeder (eds.): *sustainable peace: Power and democracy after Civil wars. Ithaca: Cornell University press*: 219 –240.

Østby, Gudrun, 2008. Polarization, Horizontal Inequalities and Violent Civil Conflict. *Journal of Peace Research*. 45(2): 143 – 162.

Appendix

Utregning av predikert sannsynlighet:

Predikert sannsynlighet for at en serbisk mann på 40 år, i arbeid, lav utdanning, etnisk homogen familie og ganske religiøs (5 av 6 på skalaen) skal være positiv til en multietnisk stat:

$$0,865 - (0,150*1) + (0,125*40) + (0,031*1) + (2,065*0) - (1,486*1) + (0,170*0) + (0,811*0) - (0,234*5) = 2,56$$

$$1/1+e^{-2,56} = 0,928 = \underline{92,8 \%}.$$

Tabell 1. Krysstabell hvor prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter.

Bosnia

Avhengig variabel		Bosnisk	Serbisk	Kroatisk	Totalt
Tillit	Helt uenig	55 1,1 %*	80 1,6 %	25 0,05 %	162 3,3 %
	Uenig	214 4,4 %	365 7,5 %	82 1,7 %	671 13,8 %
	Enig	1496 30,8 %	1147 23,6 %	423 8,7 %	3106 64 %
	Helt enig	460 9,4 %	323 6,6 %	117 2,4 %	906 18,7 %
Totalt		2225	1915	647	4845

*Prosenten er regnet fra totalsummen

Tabell 2. Krysstabell hvor prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter.

Libanon

Avhengig variabel		Kristen	Sunnimuslim	Shiamuslim	Totalt
Tillit	Har ikke tillit	214 19,5 %*	202 18,4 %	501 45,8 %	917 83,9 %
	Har tillit	35 3,2 %	49 4,4 %	91 8,3 %	175 16 %
Totalt		249 22,8 %	251 22,9 %	592 54,2 %	1092

*Prosenten er regnet fra totalsummen

Tabell 3. Krysstabell hvor prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter.

Bosnia

Avhengig variabel		Bosnjak	Serber	Kroat	Totalt
Trygghet	Veldig redd	33 0,9 %*	22 0,6 %	8 0,2 %	67 1,9 %
	Litt redd	304 8,9 %	224 6,5 %	64 1,8 %	495 14,5 %
	Ikke så veldig redd	429 12,5 %	315 9,2 %	111 3,2 %	771 22,6 %
	Ikke redd i det hele tatt	1121 32,8 %	823 24,1 %	278 8,1 %	2078 60,9 %
Totalt		1523 44,6 %	1384 40,5 %	461 13,5 %	3411

Tabell 4. Krysstabell hvor prosenten er regnet ut i fra det totale antallet respondenter.

Libanon

Avhengig variabel		Kristen	Sunnimuslim	Shiamuslim	Totalt
Identitet	Anne etnisk tilhørighet	33 2,9 %*	83 7,4 %	107 9,6 %	223 20 %
	Libaneser	221 19,9 %	176 15,8 %	490 44,1 %	887 80 %
Totalt		254 22,8 %	269 24,2 %	597 53,7 %	1110

Tabell 5. Holdninger til multietnisk stat på bakgrunn av hvor religiøs man er.

Bosnia.							
	Tror ikke i det hele tatt	Ikke religiøs men er ikke i mot det	indifferent	usikker	Jeg tror litt, men ikke alt er sant	Helt religiøs	Totalt
Negativ til multietnisk stat	9	38	44	142	349	461	1043
Positiv til multietnisk stat	10	122	78	203	255	888	1556
Totalt	19	160	122	245	604	1349	1599

